

1
102001

Nº 50/H.C/ 30 Martie 1889

STEFAN GHEORGHE VODA

SAU

VOIU FACE DOAMNEI TELE CE AI FĂCUT TU JUPANESEI MELE

DRAMĂ HISTORICĂ ÎN CINCI AQTE

DE

DIMITRIE BOLINTINEANU

MARTIU ȘI APRILIU

Se curmă anul I cu această broșură.

BUCUREȘCI

TYPOGRAFIA NAȚIONALĂ ANTREPRENOR C. N. RADULESCU

1 8 6 8

PERSOANELE

Stefan Gheorghe domn al Moldovii.

Vasile Lupul domn al Moldovii.

Matei Basarab domn al țării Românești.

Ghinea Țucala { ministri venetici ai lui Mathei Basarab.
Vârzarul }

Diicu Spătarul lui Mathei.

Spătarul Ciogolea { conspiratori.
Stefan Serdarul }

Un astrolog.

Un nebun.

Timuș, capul cazăcilor, ginere lui Vasile Lupu.

Toma Vornicul { Cantacozini fugiți din țera Românească.
Iordache Visteru }

Paharnicul Stefan, nepotul lui Vasile Lupu.

Stefănuță băiat mic al lui Vasile Lupu.

Egumenul Iasaph.

Fratele lui Ciogolea.

Un paharnic domnesc.

Un Cămăraș.

Un diacon.

Heveșescu, Spăterul lui Stefan Gheorghe.

Căpitan Andricu.

Curieri.

Oameni din popor.

Soli.

A. Costin-Vătaful Domnului Vasile Lupu.

Domna lui Vasile Lupu.

Safta femeia lui Stefan Gheorghe.

Serba Domnei lui Vasile Lupu.

Muma bătrână lui Stefan Gheorghe.

STEFAN GHEORGHE

SAU

VOIŢĂ FACE DÓMNEI TELE CE AI FĂCUT
JUPĂNESII MELE.

ACTUL I.

SCENA I.

O grădină la casa lui Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe; Spătarul Ciogolea; Serdarul Stefan.

Stefan Gheorghe.

Aici e locul sigur, aici puteţi amî Ńice
Acest myster voi mie...

Spătarul Ciogolea.

Să-l spunem dar aice.

Ascultă, lofofete, dar fii nepăsător,
Căci scirea este aspră...

Stefan Gheorghe.

Mă faci să-mă-n fior!

Dór' nu mă veţi spune mie că Safta mea frumoasă
Mă 'nşală! căci ea mie imi este credincioasă...

Intăia mea femeie murise de curind

Când întâlui pe cale, în car, la Iaşi mergănd,

O văduvă; stea dulce ce-nópte îți dîmbesce,
 Un vis de tinerețe ce sufletu-ți repesce.
 Rănit de frumuseței, Eū dulce iam vorbit.
 Ca fragul de câmpie, la față-a rumenit;
 S'a supărat, și doă plăcute lăcrimele
 Curaū pe alba-i față din cene bălăele.
 Eram nebun... în dorul ce inima-mi răpea
 Eū mă arunc în caru-ī, o duc la casa mea
 Și mă cunun cu dînsa... D'atunci ea mă iubesc,
 Și numai pentru mine Ea simte, Ea trăiesce.
 Veđi dar că numai scirea că ea m'ar amăgi,
 Mi ar face viața tristă; și asta nu va fi!
 Nu póte ca să fie! căci dacă imi ve-ți spune
 Că luna dupe ceruri s'a prefăcut tăciune,
 Și stelele cenușă, eū pociū să bănuiesc;
 Dar să mă-n șele Safta, nu! nu mă îndoiesc!...

Spătarul Ciogolea.

Acésta este lucrul... muierea te-amăgesce;
 Iar dragul seū e Lupul Vasile ce Domnesce...
 Aici ei aū se vie: astéptă! vei vedea!

Stefan Gheorghe.

Tu esci nebun, Spătare, îți jur pe viața mea!
 Ori ai băut la cină?...

(către Serdarul Stefan.)

Și tu o cređi, Serdare?

Serdarul Stefan.

O dic, căci am văduťo în brațe-ī... cu mirare!

Stefan Gheorghe.

Atunci și unul și-altul nebuni saū avinați
 Sunteți! saū că vă place ca să mă turburați!
 Ori cum a vóstră scire pe fruntea mea, învie
 A îngrijirii umbră... de ce mi a ți spus voi mie!
 Căci ori ce dor în lume își are început
 Vai! din minutul numai când este cunoscut!

Vă mulțumesc de scire; dar ȋic e  totd'odată:
De ast    gura v  tr  să fie blestemată!

Spătarul Ciogolea.

Au   în depărtare un fremet? Este ea...?

Stefan Gheorghe.

Nu este de mirare a fi nevasta mea:

Ea vine des p'aice...

Cel din ainte ascun   după nisce tufe; Safta  naint nd în umbră.

Safta.

Frumósă, dulce n pte!

Natura încă vine cu fragedile-    pte

S'-adaoge ast fermec ce omul a numit

Iubire!...  nt r die m re ul me  iubit!

St p nul me    -al  erii... Ah!-trebile nu-l lasă

Să sbóre c nd doresce, aici în ast  casă.

M  a  is că o se vie... s'astept! bărbatul me 

Acuma e la curte; nu poci  să-l sufer e !...

 i cei doi  men  aspri Spătarul  i Serdarul

Ce-mă-n presor cu dorul...

Stefan Gheorghe (la o parte.)

Va ! am să bea  paharul!

Cel cu amărăciune!...

Stefan Sardarul (la o parte.)

Pe noi ea a numit!...

Safta.

Nu poci  s -  vă cu ochii!... Dar dulcele-m  iubit

S'apropie? .. acolo, s'aude o mi care

De pasuri!...   ferice  i dulce desmerdare!

Căi din ainte, Domnul Vasile Lupul.

Safta, (e indu-  în ainte.)

Măria ta, esc ? Vino! că te asept cu dor

Ce-n flăcără cerbul spre apa de isvor!

*

Vai! sunt nefericită când nu te văd odată
 Pe fie care séră ce vine-n conjurată
 De tinere dorințe, de aiurări d'amor;
 Când tu lipsesci, eu sufer; îmi pare cum că mor.
 Scii tu, o crude Dómnă! bărbatul bănuiesce.
 Că nu-l iubesc, și pacea din casa mea lipsește!
 Cu drept el se mânia căci din acel minut
 Ce mi ai ținut tu dulce, pe el nu mai sărut.
 Il ved cu neplăcerea ce viața mea apasă;
 Eu însă sunt ferice, când ochiul tău își lasă
 În ochii mei privirea!

Stefan Gheorghe (la o parte.)

O fulgere trăsniți!

Pe dinșii și pe mine îndată ne loviți!

Domnul Vasile Lupul.

Eu sunt și mai ferice când fruntea-mea umbrósă
 De griji, se odihnesce pe fruntea ta frumósă,
 O sufletul meu dulce! se strige ne-ncetat
 Toți cărturarii lumii că omu-i înșelat,
 Când cată în iubire, plăcerea vieții sale!
 Ei nu știu ce flori dalbe răsar p'acéstă cale:
 Să pótă ei se simță aceia ce simț eu,
 Să fi a lor iubită, tu, dulce dor al meu,
 Ei ar schimba ființa și legile gândirii
 Și-ar țină că în sînu-ți e visul omenirii,
 Că-aici e scopul vieții, că-aici e Dumne-deu,
 Că-aici e-n țelepciunea!.. acésta o creș eu!
 Eu mă întreb adesea, ce-ar fi acéstă lume
 Când tu na'i fi în trăsna? când aeru-al tău nume
 N'ar resufla atăta de dulce, de voios,
 Când vîntul nu ar duce din sînu-ți sfîcios
 Suflări înbălsămite! când roa ce arde-n sóre
 Nu ar aduce-aminte aceste lăcrimióre
 Născute-n dalbe rîsurî pe fața ta de crin?

Ce ar fi un vis de n p te, c nd chipul te  senin
Ar înceta să trecă prin vise de plăcere?...

Stefan Gheorghe (la oparte.)

O să-  ucig!

Spătarul Giogulea.

Să nu schimbă amara ta durere
In furie turbată!  nv  -a fi bărbat!

Safta.

Aceste dulci cuvinte de c nd le-ai  nv  at?

Domnul Vasile.

De c nd  m  esc  iubită! dar vino l ng  mine?...

(Ei  ed pe o banqu .)

Ce iute trece timpul, c nd eu     ed l ng  tine!

Vai! n p tea e pisma   pe fericirea mea!

 i  ntreiesce sborul pe lina cale-a sa

Ca să ne desp r esc ! da; n p tea amor s 

E repede! Ea este icóna credincio  

A vie ii n stre-n lume când suntem ferici i!

S  scur  iute via a! abia acei iubii,

A  timpul să iub esc ,  i via a  ncet d !

Adesea ori în via a durerile urm d 

Indată fericirii! Vai! m ne po i a sci

De vei mai fi în lume  i daca vei iubi?

Căci mórtea p te vine să- i dic  de odată:

Destul!"

Safta.

O vin atunci, vin, dulce de te-mbată

D'ast suflet ce se-nc nt  din frumnse a ta!

Stefan Gheorghe.

O inimă nebun , n'o asculta pe ea!

Oprese-a ta pornire!

Sardarul Stefan.

Ce lungă sărutare!

Dar logof tul Stefan de suflet   u! e tare!

Safta.

Aș vrea aici în lume eă singură să fiu ;
 Dar singură cu tine, și nimeni altul viu !...

Spătarul Ciogolea.

E timpul să ne ducem, căci ai avut dovadă ?

Stefan Gheorghe.

E timpul să-mi sparg peptul aici cu astă spadă !

SCENA II.

O cameră la logofătul Stefan Gheorghe.
 e diminută

Stefan Gheorghe.

Ah ! pentru-n tăia órá pe viața mea durerea
 Turbată, ca un fulger, își varsă tótă ferea !
 E crudă suferința ! de trei óri fericit
 Acela ce în viață n'a fost de om lovit !
 Lovirea omenéscă cu mult e mai amară
 De cât acea ce vine din ceruri : o povară
 Se face viața nóstră din dioa ce un chin
 Insémnă négra-í urmă pe cursul vieții lin.
 D'atunci frumoșe ȓile pot încă să lumine,
 Și sărbători să verse pe noi plăceri senine,
 Și lacrimile nóstre se se prefacă-n ffori ;
 Dar aă trecut pe viață ai grijelor deși nori,
 Și aă vărsat odată pe ea a sa mănîe,
 Se face tristă viața; nu mai e bucurie !
 Un gînd mă ține încă : voiú se-mi resbun amar.
 Deci jur să fac pe Domnul să bea din ast pahar
 Din care el m'adapă ! jur drépta resbunare.
 Mî a vestejit femeia, și el femeie are.
 Ochî pentru ochî ! Vasile, imî vei plăti tu mie
 Dobînda cu căderea din tron și din Domnie.
 Iar tu, visata-í óre, tu Dómnă, mândra stea
 Ce nu priveai pămîntul, că o să fii a mea ?

Că rara-ți frumusețe păstra a sa dalbie
 Și dulce fermecare ca se le dea ea mie?
 El o să mă trimiță la Basarab Matei.
 Cu carte, în solie; se mănă eu prunciul mei,
 Că voiă cerca cu Domnul Muntenilor, de-î place,
 A răsturna pe Lupu, și atunci sciă eu ce-oî face;
 Dar ca să merg acolo e lucru cel mai greu!

(Să uită pe ferestă.)

Dar ce ved? domnul țerii e în locașul meu!

Stefan Gheorghe; Domnul V. Lupu; mai pe urmă Safta.

Domnul V. Lupu.

Viū, logofete Stefan, să ți dau eu însu-mi scire
 Că voi ca să am pace și bună înfrățire
 Cu Basarab munteanul: viū dar eu să-ți propun
 Să mergi tu sol la dînsul, ca cel ce esci mai bun
 Din toți ai curții mele!

Stefan Gheorghe (cu bucurie.)

Sunt la a ta voință

Și plin de fericire, căci am a ta credință!

Domnul V. Lupu.

Atunci se pleci îndată! chiar astăzi, îți voi da
 Scrisori să duci la dînsul... Să dai cu mîna ta.

Safta, întrînd.

Să nu-l trimiți d'acasă; mai șadă și cu mine!

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Auă cum să preface!...

Domnul V. Lupu.

Dău! că nu-mi pare bine

D'acéstă rugăciune! nu pociu se-o împlinesc!

Intr'altul n'am credință; mai toți mă anăgesc...

E vorbă despre țeră, de pace să se-n cheie...

(la oparte.)

E vorbă să am timpul se staă cu a lui femeie!

St. Gheorghe (la o parte.)

E vorbă să te facem ca se te prëvelescî.

Dompul V. Lupu.

Dar n'are să-ntărdie !

Safta.

Se fie cum dorescî !

Domnul V. Lupu.

Aşa dar astă séră să vii să-ţi facem parte
De noua ta solie ? voiū ca să-ţi dau o carte.

Stefan Gheorghe (eşind.)

Imi vei întorçe acésta cu camătă de grec !

Domn. V. Lupu ; Safta.

Domn. V. Lupu.

Acésta e un mijloc cu tine să petrec.
Avem n'aintea noastră o lună şi mai bine
Să ne vedem cu pace, o draga mea, la tine.

Safta.

O lună ; dar va trece cum trece dulce vis
Ce-n fruntea dimineţii pe roă este scris ;

Domnul V. Lupu.

O lună ; dar în urmă mai dîndu-î o solie,
V'om prelungi noi timpul de dulce drăgostie.
De Dómnă-mi este témă ! am s'o trimit la băi
Să trecă tótă vara ea şi copii săi.
Dar să lăsăm acésta şi să vorbim de tine !
De dulcea-ţi frumuseţe ce luce pentru mine
Ca sórele în viaţă ! vai ! trebuie să-ţi spun !
Vin nopţi când mî se pare că sunt de tot nebun !
Atunci gîndesc în mine, iubirea ta curată,
O dulcea mea frumósă, n'o să se curme-odată ?
Sciî una ? să aducem pe vechiul astrolog
Să spuie viitorul ?...

Safta.

Da ! chiamă-l. e  te rog !

(Domnul V. Lupu, bate în palme, un copil din casă întră.)

Domnul V. Lupu.

S  chem  pe astrologul, să vie-aici îndată ?

(copilul ese.)

Safta.

Dar află del  mine din inimă curată,

O domnul vie ii mele, aceia ce ai dorit !

C t vei trăi în lume, de mine-  fi iubit !

Domnul.

Aceste vorbe, dragă, sunt pline de dulc    !

 i  spun aceste lucruri căci sci  că jos în via  

Femeia e ca riul ce schimbă cursul se ,

 n văile ce trece, acesta-  p sul me .

Safta.

O sufletul me  dulce ! femeia despre care

E vorba, face parte din par ea cea mai mare.

Dar e  deosebire de cele alte fac.

Plăcerea mea în lume e  ie ca să plac.

Tu singur nu-mă  ici  re că sunt a a frumo  

Cum nu sunt cele alte ; poci  dar fi credincio  

Cum nu sunt cele alte ?... a a-  că t  am bătut ?

Domnul V. Lupu.

M  plec cu fericire sub jugul te  plăcut !

Căi din ainte ; Astrologul.

Domnul V. Lupu.

B tr nule ! tu care  i-ai născocit o lume

De stele  i de g nduri  i care n'are nume,

G sita  p n  ast  i ce tu ai căutat ?

 i po i a 'mă spune mie ce nu am  nv  at ?

Aceia ce să fie în vi or cu mine ?

Astrologul.

Ce vrei să afli taina ursitelor! mai bine,
 Să lași această grijă la ursitorea ta!
 De ce de bună voie vrei tu a te-n trista?
 Să aruncăm dar velul pe o nefericire
 Ce-n viitor ne-astéptă! când ai de dinsa scire,
 D'o mie de ori suferi acele mari sudori
 Ce-te aștept în viață: d'omie de ori mori
 N'ainte morții tele! necaduri ce-aū să cure,
 Să nu le numeri! nimini nu pôte să le fure!

Domnul.

Eū voiū să știū, îmi spune, nu mă voiū întrista,
 Cât de amară fie acum vestirea ta.

Astrologul.

Dar te gîndesce bine, o Dómnne, te gîndesce!

Domnul.

Voiū ca se-mî dîci, nu-mî pasă ce este, tu vorbește!

Astrologul

O resbunare dréptă tē astéptă-n viitor.
 Un om ca să-și răsbune, se face vîndător;
 Te surpă din Domnie, și ia a ta muierē,
 Tu, streinat de țēră, în chinuri viața-ți pierē!

Domnul V. Lupul.

Și care e cuvîntul acestii rēsbunări?
 Acestui om?

Safta.

O Dómnne! acestea sunt visări.
 Ce, cređi aceste spuse? să plece de aice!
 Eū să-ți ghicesc mai bine... Tu ai a fi fericē!...

Domnul V. Lupu.

Te du d'aci îndată; bătrîne améțit,
 Cuvintele-ți nebune pe Safta aū rănit
 Mergi iute! perē îndată!

Astrologul.

Mē duc; dar țîne minte!

Domnul V. Lupu (la oparte.)

Nu voiŭ uita în viaŭă-mi nebunele-i cuvinte.

SCENA III.

O cameră la casele Domnesci din Tărgoviste, la Domnul Matei Basarab.

Ghinea, singur.

Matei se face tare; românii se măresc,
La cei de peste Milcov acum ei iar privesc!
Ideia de unire a lui Stefan cel mare,
A lui Mihaï viteazul, **besmetecă** visare,
Coprinde mare parte în inimile lor!
Eu cată să-o înpiedec: streinii nu o vor;
Și mie nu-mi priesce; gîndirea mea n'o cere,
Unirea îmi va perde din mănă-e mea putere.

Nu voi să se mărescă acest român popor,
Prin desbinare, ură, eu voiŭ ca se-l omor.
Nu este planul nostru, sreinilor, unirea,
Dar cërta ce aduce căderea și perirea.
Unirea? oh! streinii v'or perde-acest isvor
De bunuri ce ei află aici în calea lor,
Românii să rămăie mici, desbinați prin certe,
Căduți prin moliciune... rog cerul să mă erte!...

(își face semnul crucii.)

Dar cum o să înpedec aceste încercări?
Un ocean de sânge voiŭ pune între țeri
Și între Domni, prin lupte ce pociŭ se fac a nasce;
Matei pe Domnul Lupu cu patimă urasce:
P'acest tărîm puteric voiŭ pune planul meu...
Stefan Gheorgiță solul... nu sciŭ de sigur eu;
Dar pare mi-se mie că nu e de credință
Stapănuului Vasile: îmi e de trebuință
Trădarea ce mijasce ascunsă-n sinul seŭ,
Ca se se dea pe față!... dar iată Domnul meu.

Intră Matei Basarab.

Ce face solul nostru? e mulțumit de mine?
 Îmi place a lui față!... el cată foarte bine...

Ghinea.

Plăcută față are...

Domnul Matei Basarab.

D'acésta nu vorbesc.

La fața lui plăcută puțin eu mă gândesc;
 Ce aflu bun pe față-i e semnul de vânzare
 Ce noi stăpîinii lumii cătăm în fie care:
 M'am săturat de ómenî cu caractere tari,
 Credințe neschimbate!... sunt secî toți, sunt amari,
 Nu faci nimic cu dinșii, de și port nume mare!
 Prea precioși, ei sémăn cu diamante rare,
 Mari și ne prețuite, ce ochii îi răpesc,
 Dar care, la nimica, pe noi nu ne șerbesc!
 Prefir acele pietre mai mici, mai ne-n semnate
 Din care faci ce-ți place... așa-i că am dreptate?
 Dar, ómenii de cinste aici nu se unesc
 Têlharii se combată; când hoții se-n voiesc
 Pe cei cinstiți se surpe! d'aceia biruiesc
 Têlharii totdeauna: têlharul trebuiesc

Ghinea.

De-î despica gândirea acestui sol trimis,
 Veî întălni o umbră ce-arată un negru vis.
 Ori cum, se străngem óste! căci nu e de mirare,
 Sub pacea ce propune s'ascundă o trădare,
 Și se cobóre-n țără cu cete de casaci
 Ai ginerelui Timuș!... se scii ce ai să faci...

Matei Basarab.

Gândirea ta, o Ghineo, înțelepciune are.
 Dar mai întâiu, cu solul voiă face încercare,

Căci fața lui îmi place ; îți sémănă leit...

Dar iată-l ! .. Decî cu dînsul mă lasă liniscit ?

(Stefan Gheorghe, întră și Ghinea ese.)

Matei.

Vrém a 'ți vorbi în parte... deû ! mî ai plăcut tu mie

Mă simț atras la tine de multă simpatie.

De ce nu vii la curte-mî ? rang mare vei avea

Și cînste cuvenită, îți dic, pre viața mea !

Stefan Gheorghe.

Cu drag mî ar fi acésta ; dar am moșii și casă

Acolo în Moldova... acésta nu mă lasă :

Mă tem a nu le perde : căci Domnul va găudi

Că fug, ai face întrigî... într'alt fel ași veni.

Matei Basarab.

Nu ai a lui credință ?

Stefan Gheorghe.

În nimenea nu crede.

Și mai puțin în sine !

Matei Basarab.

Atunci prin cine vede ?

Stefan Gheorghe.

Prin cine ? mă ascultă, o mare Domnitor !

La tine vii cu lacrimi sē-mî vārs adîncul dor.

El vede orî ce lucru, vai ! prin a mea socie...

El mî a răpit, cu cînstea, a vieții bucurie.

Eû am luat solia cu scopul ca sē-ți spun

Și sub a ta putere, asupra-i sē-mî rēsbun !

Sē nu privesci în mine de cāt un rugător

Ce-n drēpta sa mănîe îți cere ajutor.

Vasile are gāndul sē între aici în țēră

Ca sē-ți răpēscă tronul și sē te dea afară,

Cu ôste cāsăcēscă ; sē puie-n locul tēu

Pe Timuș, mare Hatman, saû ginerele sēu.

Matei Basarab.

Țic! adevărul mie : se potrivește bine
Cu alte sciri venite... se pui o taînă-n tine.
Ascultă: cu Racoți eă lucrul am tocmit
Să răsturnăm pe Lupu... scii tu ce am gândit ?
Să te înalț pe tine în locul său îndată ?...

Stefan Gheoghe.

Pe mine ? ce țic! Dómnne ? mărire nă-asteptată !...

Matei Basarab.

Pe tine, Domn Moldovii, tu ai cuvîntul meu!
Indată lui Racoți voi scri numele tēu.
Iar tu te vei întórce la Domnul teă cu pace
Și d'ale sale gânduri, - tu parte îmi vei face.
Ostirea Ardeleană nu va întărđia
Să între în Moldova odată cu a mea.

Stefan Gheorghe.

Vis dulce mî se pare acéstă mare scire !
Nu pociu vorbi nimica de multă fericire.

Matei Basarab.

Ai vorba mea ! decî plécă și fă ce eă am ȓis.
Fii înțelept, și visul nu va mai fi un vis !

Domnul Matei Basarab singur.

Acesta este omul ce-mă trebuie... și iată!
Norocu-mi îl aduce, căci Domnitorii, cată
Să aibă mai mulți ómenî ca feru-n doitor,
Ce-i dai ce formă-ți place: cuțit junghietor,
Unéltă ce șerbesce l'a vieții trebuință.

Domnul Matei Basarab; Ghinea.

Ghinea.

Să duce solul, Dómnne !

Domnui.

Și ia-a mea credință ;
Pe preț destul de mare: iscódă l'am făcut
Pe lângă Domnul Lupu...

Ghinea.

Aşa dar s'a vîndut?

Domnul.

Da, s'a vîndut şi dinsul, o Ghineo, ca orî care

Ce nasce şi gîndesce a fi odată mare,

Sunt ce se vind pe aur, pe post, înîrîrî,

La unii saŭ la alţii, ei n'au deosebiri

De unii şi de alţii, mă înţelege bine,

De cât în preţ, în formă, şi încă-n cătătime.)

Acéstă osebite a hotărît aci

Dispreţul saŭ cununa, la urmă a primi,

El s'a vîndut p'un sceptru : acésta îl rădică.

Tu tē ai vîndut pe aur! dar nu ai nici o frică:

Căci suma este mare : acesta tē-a scăpat

De hula omenirii ce pōte ai-meritat.

Acéstă hulă cade pe cela ce se vinde

Pe preţuri ne-n semnate... Dar sēra sē întinde

Şi însuşi astă sēra eŭ cată sē pornesc

Un sol către Racoţi... mă duc dar să-l găsesc.

Ghinea, singur.

Aici e o trădare ; o sciŭ. Stefan dar vine

Cu noi, şi preţul este un tron ? destul de bine.

Ia sē vedem acuma : sunt doă întrebări ;

Cē aşî cāstiga, d'aşî spune aceste noi trădări

Lui Lupu ? de n'aşî spune, ar fi găstig mai mare ?

Trei patru saci de aur, la-ntăia întrebare.

Dar nu aşî perde locul ce-mi dă cu mult mai mult ?

Deci interesul dice de Domnul meŭ s'ascult.

SCENA IV.

O sală la curtea Domnescă din Iaşi.

Stefan Gheorghe, singur.

În scurt eŭ sunt aici ! un tron pentru-o trădare ?

Deŭ ! este trēbă bună căci preţul este mare,

Și tronul pentru mine, e mijloc să-mi răsbun
 Rușinea casei mele; ah! lucrul e prea bun,
 Să creșt atât de iute că o se se-n plinăscă!
 Aicea a să vie ostire ungurască...
 Dar când? aș vrea să sbore ca gându-mi ardător
 Ce-ntrece fericirea în repede-le-î sbor.
 Acum să iaș o față, o vorbă, o purtare
 Ce trebuie să ascundă această cugetare!
 E greu a se pretace! Cei doi Kantacosini
 Pribegii din ceia țără, și de mânia plini
 Asupră-mi, n'au să scie de vestile sosite,
 De pactul meu cu Domnul? .. sunt temeri felurite
 Ce am și-ascund în mine, Mă tem de soța mea
 Să nu-mi ghicască gândul, căci încă șed cu ea.
 O s'o trimit la țără, chiar astăzi... cine scie
 Ce o să fie mâine și dacă n'au să vie
 Indată Racoteii... Dar Dómnă a părut...
 Acolo; vine-aicea-sub portul ei plăcut
 Ea e frumoasă încă, mărirea o-n cunună.
 Îi voi aduce-aminte că ea e încă jună.
 S'o curtesc, ce-mi pasă! nu eș am început
 Resboiul; e frumoasă pre negrul Balzebut.

Stefan Gheorghe; Dómnă.

Dómnă, (venind urmată de femei din casă, le face semn să se întoarcă la ușă)

Dómnă.

Ah! iată solul nostru din țara muntenască!
 Bine-ai venit. Ce veste aduci se ne priască?
 Aduci resboi sau pace?

Stefan Gheorghe.

Da, pace, bucurie.

Dómnă.

Aceste toate lucruri mi le vei spune mie.
 În altă zi, acumă mă mulțumesc se-mi spuși

De curtea Basarabă, de Domn, de Dómnă lui,
Elena, spun că este o săntă, cuviósă ?
O frumusețe rară ?...

Stefan Gheorghe.

Nu însă-așa frumósă

Ca Dómnă...

Dómnă.

Logofete, esci un lingușitor !

Dar spune cum ea este ?

Stefan Gheorghe.

Mijlocul nălticior.

O frunte ca o undă ce nu se încreșese ;
Păr negru ce o rađa ușor îl auresce ,
Îi cade-n resfățare pe gitu-î durduliū
Mai alb de cât omătu ce luce pe Ciahliū.
Cum se amint eū óre a sa frumósă gură ?
Inchipuesceți, Dómnă, o mică picătură
De sânge ce pe brațu-ți cel alb ar picura.
Când, dupe păsărele tu chiar ai săgeta.

Dómnă.

Cum veđ, acéstă Dómnă ți a fermecat privirea.

Stefan Gheorghe.

Tot ce-î frumos, îmi place.

Dómnă.

Cum î ai găsit vorbirea ?

Stefan Gheorghe.

Vorbirea-î este fermec.

Dómnă.

Din ce în ce mai mult.

Cum faci al ei chip, mie, îmi place să ascult.
In lanțuri dulci de ruje ea te-a legat ferice
Și póte, anevoie vei mai eși d'aice.

Stefan Gheorghe.

Acésta nu se póte. ceva mult mai plăcut

Coprinde al meu suflet, un ochiul ce a vedut
 În sôre și orbesce mai pôte-a orbi
 O prea frumoasă Dómnă, în lună d'ar privi?

Dómnă.

Și-ast sôre cine este?

Stefan Gheorghe.

Un sôre, o lumină d'amor, de frumusețe.
 Când îl vedem pe tronu-i lăsând în unde crețe
 Să cadă a sa buclă pe umerii de nea,
 Din cuca sa domnescă, iaș da eă viața mea.

Dómnă.

Am înțeles, d'ași crede acéstă arătare,
 Nu iași da alt caracter de cât pe cel cel are,
 Simțire ce-n respectul își are al seă loc...

Stefan Gheorghe.

Simțire ce se varsă dintr'un amor de foc.

Dómnă.

Nebun esci, logofete, cu astfel de cuvinte!
 Uiți că vorbesci cu Dómnă lui Lupu? ia aminte.
 De când ridică robii plecatele vederi
 Pe Dómnă lor stăpână!...

Stefan Gheorghe.

De când și la boeri
 Cobóră Domnii țerii în patul însocirii...

Dómnă.

Nu înțeleg eă simțul, ce vei se dai vorbirii!

Cei din ainte; Domnul. V. Lupu.

Dómnă (la oparte)

El e nebun! pe mine acum mă curtenesce!

Pe mine! ce ideie în capul meu lucește?

(Stefan Gheorghe va să sărute mână Dómnă. Ea își retrage mână, și înainteaă repede și cu trușe afără.)

Stefan Gheorghe; V. Lupu.

Domnul.

Tă-ai înturnat, Stefane?... dar Basarab ce face?...
Aduci tu dela dînsul dovedî de bună pace?

Stetan Gheorghe.

Eû mulţumesc ađi cerul că pociû să te vestesc
Că pacea toţi muntenii cu tine o doresc...
Matei trimite daruri de frate către frate;
La ale tele cereri, în tot îţi dă dreptate.

Vasile Lupul.

El îmi trimite daruri? nu-mî place gîndul seû!
Sub daruri totđ'auna s'ascunde gîndul rău.
Dar fie! nu îmi pasă de gîndurile rele!
Nu pôte să coprindă ţinuturile mele,
Căci Timuş, e aprópe cu doădecî de miî
Cazaci... Te du, acum! iar mîne voiû să viî
Ca să prîndim cu toţi.. Ia şi pe jupănesă?
Din tóte-aici la curte ea e cea mai aleasă!

Domnul singur.

El îmi trimite daruri? aice e ceva!
O luptă o să fie? dar îl voiû fărăma!
De luptă nu mă speriû; ba încă o doresc;
Vrém numai cu solia puţin să-l aromesc,
Să pociû a strînge oste şi să-l lovesc d'odată?

Domnul; Toma Vornicul; Iordache Visterul Kantacuzini.

Domnul.

Sciţi? îmi trimite daruri?

Toma Vornicul.

Spre a te adormi:

Se pôtă să te calce când nu vei mai gîndi.

Domnul.

Aşa am đis'o însu-mî...

*

Iordache Visterul.

Dar solul ce vestesce?

Vădută întocmire de oște? ce gândește?

Domnul.

Nu mi a vorbit nimica.

Toma Vornicu.

Dău! Dădne, nu ne place.

Ți o spunem cu durere, ce logofetul face!

În multe fapte încă și-n asta mai ales,

Că nu ți e cu credință, curat am înțeles.

Domnul.

Vă înșelați spre dînsul. El umblă cu credință;

Să facă-a mea mărire, e singura-i dorință!

Dar de aveți spre dînsul o umbră de prepuz,

Vegheați asupra-i bine, precum eu v'am mai spus!

Să aruncăm noi sorții ori cum, d'o luptă nouă

Căci luptă o să fie! putere vă dau voă,

Să mergeți în ainte prin țără-a rescuța

Sătenii pretutindenii ori unde veți călca.

Din voi doi, unul țării, muntene domn să fie.

Iordache Visterul.

Noi nu gândim, o Dădne, la noi nici la domnie.

Ci numai pentru țără...

Domnul.

Vă cred, hoerii mei,

Că țera vă însuflă frumoșele Idei;

Dar credeți voi că-n lume acela ce iubesc

A țării fericire, la sine nu gândește?

Cel ce făcu etherul fericit coperit

Cu stele și lumină la sine n'a gîndit,

Făcându-l astfel mîndru? iubirea cea de sine

În armonia lumii, mă credeți, e un bine,

Cînd e astămpărată și pusă pe cuvînt.

Dar noi n'am făcut lumea, noi suntem un pământ.
 Deci nu cătați a-n trece chiar pe Dumnezeu
 Prin cugetarea voastră, mai sus d'a voastră fire,
 Căci alfel eu voi crede, că voi vă înșelați,
 Sau înșelați pe alții, când voi vă arătați
 Aprinși de dorul țării și numai pentru țără,
 Ast nume ce viclenii ca un mijloc luară.
 Am veche cunoscință de felul omenesc,
 Și credeți, slăbiciunea-i eu n'o desprețuiesc.
 Dar fi un înger omul, ar fi anomalie,
 Ar fi nefericire, sau n'ar putea să fie.
 Vreți ca să fiți în lume aici trebuitori?
 N'ainte d'a fi îngeri, fiți oameni muritori!

Intră Nebunul Domnului repede. (Vorbesce singur.)

Ha! ha! ce este lumea! o tristă comedie!
 Sărmanul Stefan Gheorghe, durerea lui nu scie.
 Ca să încheie pace, lui Stefan face pas
 În țera muntenescă și Lupu a ramas
 Cu oia ca se-o tunță! și tot e pentru fală,
 Tot e pentru dreptate, tot e pentru morală!
 Dar iată curtesanii aice se adun!

Să ridem d'omenire! eu trec de un nebun.
 Acesta îmi dă dreptul chiar adevăru-a spune.
 Un drept ce nu se iartă la ce-l cu-nțelepciune!

(Boerii vin și se înșiră înaintea Domnului.)

(Nebunul îi trece pe toți în revistă și îi numără.)

Vasile Lupu.

Dar ce faci tu, nebune?

Nebunul.

Îi număr să nu piară,
 Vre unul dintre dinșii, căci ar fi reu de țără.
 Ori care dintre dinșii de câte șapte ori
 Spre fericirea țării se află dregători.

Domnul.

Eū iam numit.

Nebunul.

D'aceia îi număr sē nu piară.

V. Lupn.

Tu meriți, o nebune, ca sē te puī în fēră!

Nebunul.

Sub domn slab nasc iscóde, iar domni cu mari gîndiri,
Cu suflet de om mare, las dupe ei martiryi.

Domnul (qimbind.)

Ce cređi tu de resboiul ce o se-avem, nebune!

Nebunul.

Isbînda hotărasce d'a fost înțelepciune.

El nu ți dă tot d'auna aceia ce tu vrei.

Orî unde 1 cêrta, nasce din ochii-unei femei.

Domnul.

Iei câmpii! unde dracul veđi tu vre o muiere.

În tóte-aceste lucruri? dar mintea ta îți pere.

Domnul.

V'om mai vorbi d'acêsta, nebune. ce șoptesc

De mine, scii tu óre?

Nebunul.

Eū, Dómnne, nu-n drăsnesc

Se iaū un loc ce mie nu iartă Curtenia.

D'a face pe iscódă: nebunul mișelia

Urasce; de aș spune eū ceia ce tu-mi ceri.

Ce ar mai face óre aici atâți boeri?

A nóstră datorie e sē te desmerdede.

Ridînd de orî ce póte un Domn sē întristeđe.

Domnul.

Dar ce-ai tu cu boeri? îi pismuesci amar.

Nebunul.

Da, și acesta, Dómnne, de când eú sunt serdar.

Domnul.

De ce ?

Nebunul.

Un om ca mine, lovit de nebunie,
Boer, mai pociú eú pune un preț pe boeric ?

Serdarul Stefan (îi trage o palmă.)

De ce renesci boerii ?

Nebunul.

Serdare, ce lovesci ?

Tu ai de ȑestre barba cu care te fãlesci.
Cãci Udrea dinduți fata cum la un cal dã iarbã
A-n genuchiat la Vodã se-ți dea dreptul de barbã.
Ca cei din tãia tréptã

Dar veđi nu cresce ea ?

Serdare, ai trei fire ; esci spãn ca mãna mea.
Ce crunți tu din sprencene, Ciogolea, vel spãtare,

Spãtarul Ciogolea.

Mã mir, de bunã sémã de cutedãrea mare.

In față cu Domnia !

Nebunul.

Cuted, cãci sunt nebun,

Dar tu de vii la curte și lași al teú Zãbun
De crapã și aratã grumađul ce ne ȑice
Cã-o funie se-l strãngã n'ar fi de lipsã-aice!...
Spãtare-mi este témã, n'ainte de-n serat
In furcile din față se nu fi agãțat.

Domnul (la oparte.)

E suparat nebunul, ceva în sine are,
Ce-l turburã, el scie ce va de vr'o trãdare,
Se-l las se 'l întãrite mai mult acesti boeri.

Nebunul.

Stefan ce are barbã de ȑestre, patru per

Ciogolea, șerbî de casă la logofetul mare
 Eă îi păresc aicea la Domn că fac trădare,
 Cu logofătul Stefan!

Domnul.

Nebune, escî perit?
 Poți dovedi aceia ce ai descoperit?

Nebunul.

Va dovedi-o timpul, și timpul o să vie.

Domnul (la oparte.)

Aceste vorbe însă îmi stric gîndirea mie.

(cătore nebunul.)

Ce ȑicî, nu creȑ nimica, nebune, ai uitat
 Respectul ce la curte boerilor e dat.
 Trei ȑile de-n chisore te-or face mai cu minte.
 Iar voi, boeri, d'acesta nu vȑ-aduceȑi aminte.
 Cȑnd p'un nebun te superi, te superi pe ceva
 Ce nu este de faȑă.

(cătore șerbî.)

Îl ia!

Nebunul.

Mȑria ta,
 De are un om minte, nebunul singur are.
 Pe dinșii se-i închidă, în ei este trădare.

SCENA IV.

Sala de intrare.

Domna.

Doi omeni asta dată se întilnesc voiă eă.
 Antăiă pe Stefan Gheorghe, apoi pe Domnul meă.
 Stefan me curtenesce, acesta-i cutedare
 Nebună! sȑ ridice pe mine-a lui cȑtare.
 Pe mine-a lui stȑpȑnă? Ce vorbe, a grȑit
 Frumose-care încă eă nu am audit!
 Mȑ desfȑtaă; dar ce ȑic? cu ce drept el le spune?

El pôte mă iubesc? în adevăr, e june,
 Frumos, el are vârsta când inima, ca foc
 Din orî ce datorie își face un crud joc.
 Să uite el respectul ce datorêdă mie,
 Și domnului la care el are datorie,
 Și mie el se-mî spuie ce el a cutedat,
 De sigur el iubesc și este fermecat.
 Dar lângă-acele vorbe, frumosă aiurare
 Ce suflă dulce-amorul mî a ȑis ce va îmi pare?
 Ce va ce mē-n grijesce. „De cānd și la boerî
 Cobōră domnū țērî în patul de plăcerî“
 Se-î cer ce-a vrut a ȑice, el cu acea vorbire.
 Aice se ascunde dibaciū o rea gîndire:
 La Domnul se gîndise? Vasile m'a trădat?
 Și s'a urcat el ôre la alta, în alt pat?
 Dar asta nu se pôte, acēstă desvelire
 De vorbe drăgălase, va da lui folosire?
 Și daca ar fi asfel! e ôre ne ertat
 Sē mî ȑică mie vorbe frumôse un bărbat?
 Și de ce nu mî ar ȑice! amorul lānțuiesce
 Prin vorbe-n cantătôre femeia ce iubesc
 Ce-î drăgălas, cum flôrea iubesc a se scālda
 În raȑele de sôre, în roa dulce-a sa.
 Voiū spune lui Vasile că Stefan mă urmēdă
 Cu dorul seū sēlbatec, dar el o se mē crēdă?
 Dar este ôre bine? și ce am cāstigmat?
 Se ȑice că femeia ce spune la bărbat
 Pe unul ce-o urmēdă și care o curtenesce,
 Ea cată se ascundă pe altul ce iubesc.
 Eu nu iubesc pe niminî, așa dar sē nu spun;
 Dar ce vēd? iată colo al nostru mic nebun.

(către nebunul ce vine urmat de garȑi.)

Nebunule, ce este? te duc la închisôre?

Nebunul.

O tu ce ești frumoasă și blindă ca o flóre,
Ascultă ce ți voiü dice! acest Vasile domn
De multă-nțelepciune va perde al seü tron.
Iar eü prin nebunie voiam se-î scap domnia.
Și merg la închisóre ca se-î împac mânia.

Dómna.

Dar cum se perde tronul, nu vei tu ca se-mi dici?

Nebunul.

S'amestecă o femeie, e certă-ntre voici.

Dómna.

Ce este cu femeia? nu te-nțeleg nebune!
De Domn și de femeie ce ai tu mie-a spune.

Nebunul.

Un Domn e nn luceafăr ce-n aer focuși fränge.
Dar care tot d'odată pe lacuri se resfränge.

Dómna.

Nu te-nțeleg.

Nebunul.

Iupiter, al fulgerului Domn,
Lasa a sa domnie și cobóra din tron,
Când îi plăcea în lume o dulce muritoare.
M'ai înțeles acuma? da, căci parî gînditoare,

Dómna.

Și cine e femeia ce sînu-î a deschis?

Nebunul.

Seimeni! mă duceți! Domnul se mē-n chideți v'a dis!
(Seimeni îl tirise și îl duc.)

Vasile dar iubesc! pe cine? al seü nume!
Se sciü, acum îndată aș da ntréga lume.
Nebunul imi va spune. Ia séma, Domnul meu.
Nu te juca cu focul sē nu mē joc și eü!
Se-scoț din închisóre nebunul, voiü a mē dice,
Mi a dis d'o uneltire ce se urzesce-aice.

Lui Lupu s' fac scire ca 'ndată pe nebun
Se-l scôță din prinsóre.

Intră Domnul.

Dómnă.

Vin, dómnă ! voiú se-ți spun
Am auđit aicea d'o noă uneltire
Spre resturnarea nóstră, nebunul are scire.

Domnul.

Mi a spus ceva și mie, pîrasce pe Stefan
Serdarul și Ciogolea, a ăis'o în divan.

Dómnă.

Și pentru astă pîră, atât de-nsemnătóre.
Ai ăis că părîtorul s' șadă la-nchisóre !
De multe ori nebunii sunt mai iscoditori.
Il chiamă, il întrébă și de mai multe ori.

Domnul.

Se ni-l aducă-aicea.

(un șerb ese și dă ordine.)

Dómnă.

Eú nu cređ el s' ăică
De lucruri despre care n'a auđit nimică.
Va fi ceva. Scii bine cei doi boeri munteni
Ți au spus de Stefan Gheorghe se cade se te temi.
Ciogolea și Serdarul Stefan țin d'a lui casă.

Domnul.

O ne'mpăcată ură p'acești munteni apasă
Asupra lui ! decî tóte ce ospii mei îmi spun.
Nu cred ; nu pociú a crede pré mult nici p'un nebun.

(intră nebunul.)

Domnul.

Te ert ! dar este timpul acum se-mi spui tu mie ;
De ce tu pe Ciogolea p'eresci de miselie,
Pe el și pe Serdarul Stefan ?

Nebunul.

Nimica nu știu eu.

Dar lumea astfel țice, pe viul Damnețu.

Și când șoptesce astfel ființa omenescă,

S'asculte bine Domnul și u ca să lovască ;

Dar să o prască reul.

Domnul.

Să cheme-n dată-aci

Pe logofetul mare Stefan de a veni

Ciogolea și Serdarul.

Un Seimen.

Sunt câte trei afară.

Domnul.

Să între! amete!a începe-acum în țară!

Mai am o altă veste d'aceste uneltiri.

Un turc de la Brăila mi a dat mai multe sciri.

Intră Stefan Gheorghe, Spătarul Ciogolea, Serdarul Stefan.

Domnul.

Ce sunt aceste vorbe ce lumea respindesce,

De voi de o rescălă?

Stefan Gheorghe.

Acela ce-ți servește

Mai cu credință ție, va fi aici pîrit.

De cei ce urăsc tronul, va fi și el urit,

Ei vor să te restorne; dar nu au cutedare

Se te lovască-nfață, căci tu ești încă tare,

Lovesc în logofetul, acesta i obicei

Ce de la alți încă l'au mostenit și ei.

E vechi cum este lumea, n'auđi de căt strigare,

Că Domnul i bun ca viața; cei răi sunt cea care

Pe Domn il înconjoră! de sunt resvrătitori,

Ei nu sunt în miniștri, ci printre păritori.

Domnul (cătreci alți doi.)

Dar voi, ce-aveți a țice?

Spătarul Ciogolea

O dómne! tu esci mare!

Şi eă a ta făptură; prin tine eă am stare,
Prin tine eă am cinste în lume şi trăiesc,
Şi nu doresc nimica de cât să te şerbesc.

Stefan Serdarul.

Eă, Dómne sunt un căne pe pragul casei tale.
Orî cine l'ar atinge, mă va găsi în cale.
D'ar fi a ta voinţă copii se-mi ucig,
Îţi jur, că în frigare îndată îi înfig!
Voinţa ta, stăpâne, e şi a mea voinţă.
In marea îi bunătate născu a mea fiinţă.
N'am ţeră, nu am ruđă, nu sciă de cât pe Domn.
Ce d'aşî putea, aşî smulge pe Dumneđeă din tron
Şi p'al meă Domn aşî pune.

Sp. Ciogolea.

Un om este în lume,
Prin fapte mari ca cerul; el şi a făcut un nume
Puterea lui e mare, şi lumea-n genuchiată,
Ca la un sóre dulce pe cer la dînsul cată,
Ast om e domnul ţerii, un om vai! am đis eă?
Nu este om acésta: e însuşi Dumneđeă.

Nebunul (la oparte.)

Ce tărîtori făţarnici!

Dómna (către nebunul.)

Veî tu a mă spune óre
Acea femeie, cine-i?...

Nebunul.

Frumósă ca un sóre.

Dómna.

Dar cine este, spune?

Nebunul.

Dar este Safta sa.

Dómnă, (aruncându-se pe un scaun jumătate leșinată.)
Ah! mor!

Domnul.

Ce are Dómnă?

(Stefan Gheorghe alérgă se-î dea ajutor.)

Dómnă.

Nimica.

Stefan Gheorghe.

E ceva.

O amețială?

Stefan Gheorghe (căt-re Dómnă.)

Dulce lumină-a vieții mele!

Veduii umbrósa-ți cénă pe ochi precum pe stele
Un nor ușor se-ntinde și trece... te iubesc!

Dómnă.

Peri, diavole, din ochi mi, sê nu te mai dăresc!

SCENA VI

In curtea unei biserici.

Safta, siugură.

La rugăciunea serii viú ruga se-unesc.

Sê rog pentru acela pe care îl iubesc,

Vasile Lupu Domnul, ce cerul se-l păstrede

Și țerii lui și mie, sê-l bine cuvintede.

S'aude nisce vorbe, se dice că Stefan

El însuși are parte cu alți, într'un plan,

De a surpa pe Domnul; nimic nu pociú a spune:

De mine el s'ascunde...

(vedînd pe nebunul Domnului.)

Ce faci aici, nebune?

Nebunul.

Aicia sunt cu Dómnă ce rógă Dúmnedeú,

Pe Domnul ei sê scape de Stefan sociul teú.

Safta.

Ah! Dómnă este-acolo?

(la oparte.)

Nu voiŭ se mă deréscă.

Eŭ o urésc. Ea încă nu cred să mă iubéscă.

(tare.)

De ce tu nici odată la noi nu vei să vii.

Nebune?

Nebunul.

Mi-este frică de doi ochi dulci și vii,

Mi-e frică se-mi perd capul.

Safta (ridînd.)

Nu este de temut.

Poți tu să perți un lucru ce tu nu ai avut?

Nebunul.

Aice ai dreptate, mulți trec că-aŭ multă minte

Căci știu ca să ascundă a lor lipsă de minte.

Dar iată vine Dómnă.

(Dómnă npare; d'odată vede pe Safta.)

Dómnă.

Tu nu m'ai asteptat

Pe mine, jupănésă!

(la oparte.)

Perd capu! se o bat.

Să îmi resbun eŭ însumi, se-î smulg cu a mea mănă

Cosițele! obrađu-î se-l sgăriŭ, sunt stăpănă,

Sunt Dómnă. Cine póte pedépsă mie-a mi da?..

(tare.)

Te du și rógă cerul cu lacrimi a erta

Femeia ce bărbatul strein în pat primesce.

Nebunul.

Femeia ce bărbatul cel legitim iubesc

Preamult, e adulteră, a dis un învățaț.

Așa dar nu-e crimă să urci și p'altu-n pat.

Safta.

Sunt jună mult mai jună și pôte mai frumósă
 Ca tine, și ai dreptul de mine-a fi gelósă.
 Dar asta nu-ți dă dreptul când tu mă întilnesci
 Să cauți tot d'auna amar să mă renesci.
 Sunt ôre vinovată că tu începi a trece,
 Că lumea te găsește o frumusețe rece.
 Sunt ôre vinovata că-amorul înfocat
 A încetat să ducă pe Domn în al teu pat?
 Sunt ôre vinovată că buđa-ți numai are
 A le juni-ardinde, și fragede nectare,
 Ce-m bată și robesce și atrage un iubit
 Ca sórele tot mustul din câmpul înflorit?

Dómna.

Vorbesci ca o femeie ce nu se mai roșește.

Safta.

Vorbesc ca o femeie ce nu se umilește.

Dómna.

Ai multe fumuri, dragă, ăntăiū te socotesci
 Frumósă, îți voiū spune că mult te amăgesci.
 Cei ce ți au đis acésta au vrut a ride pôte.
 Asti crinī, aceste ruje sunt cumpărate tóte:
 Nicī sórele, nicī roa, în sîn nu le-a crescut.
 E phardul, o bătrână evraică le-a făcut.
 Și pěrul teu ce măndru pe capul teu îl porți,
 E pěr strein, e pěrul tăiat dupe la morți.
 Ai tu bumbac la pulpe? la pept?... tu poți a spune?
 La nimeni nu voiū đice.

Nebunul.

Hei, ele sunt nebune.

Eram eū singur astfel, acum suntem trei.

Dómna.

Peri de aici îndată, rușine de femei!

Safta.

Aşa cum sunt, bărbații înnebunesc de mine!
Când nimeni, nu se uită acum mai mult la tine.

Dómna.

Respectul îi opresce: virtutea mea toți știu.

Safta.

Virtosă de nevoe! Eu n'aș voi să fiu.
Bărbatului o spune, el va avea plăcere.
Muiere, îți aminte că și eu sunt muiere!
Lovesc cu-acele vorbe cu care ai lovit,
Mândria mea... d'aceia aici tu ai venit!

Dómna.

Tu care-ai dat dreptate să te desprețuiască
Acela ce te ține, rușine femeiască!
Știi tu ce e mândria? tu care te-ai uitat!
Femeie adulteră, tu te-ai prostituat!
Peri din a mea vedere! său mânia mi îți va spune
Ce meriți!

Nebunul (la oparte.)

Iată colo! te bucură, nebune.
Nu ești în lume singur nebun de felul tău!

Safta.

Acastă înfruntare o vei plăti tu greu.

Dómna.

Tu ești o curtesană!

Safta.

Tu dacă nu ești încă
Dorința nu-ți lipsește să fii.

Dómna.

Frunta-adîncă!...

(Dómna, se umple de mânia și se repede să o lovească, apoi se opresce, își înfrână mânia din toate puterile, luptă între mânia sa și simțimentul de demnitate. Ea atîntă ochii în ochii Safta care face tot astfel: și rămâne cu mîna ridicată, fără se mai pîta dice o singură vorbă.)

ACTUL II.

SCENA I.

O cameră la Astrolog.

(Cărți vechi; harte, instrumente de astronomie răspândite prin cameră.)

Astrologul, singur.

Lucredă și te stinge pe alții învățînd,
Ca lampa ce se perde lumina revărsînd.
Dar cel puțin o lampă cu focul ei lucesce;
Eu nu fac nici atîta: lumina mea lipsesce.
Acel ce taie brazda e mai trebuitor
În lume de cît mine! nebun despicător
Al naltelor mistere, credeam că orî ce vine
Prin mine, prin știință, pe lume dă lumină!
Dar astăzi văd eu însumi că nu fac nimic eu
Și lumea fără mine, urmăde cursul se.

Astrologul; Ștefan Gheorghe.

Ștefan Gheorghe.

Eu vii acum la tine, bătrîn cu fapte bune,
Tu ce ști multe lucruri, rugîndute amî spune
Ce vergurile nopții cu perul aurit,
Îți spuseră de mine în ceia cî-am gîndit?
Voi răsturna pe Domnul, atuncea mîndrul sîr
Să va-nalța pe cete și arme vîngătore,
Se vor deschide munții și dalbi, măreți voinici,
Eșînd armați, vor curge ca riuri pîn' aici.

Astrologul.

Și dîoa este aprîpe?

Ștefan Gheorghe.

Cît este cruda mîrte

De orî ce om în lume: Ea e aprîpe fîrte.

O di, o ôră pîte, îndatâ daca vreî,

Oștirea lui Racoți și-a Domnului Matei,

Unite, aũ să vie să schimbe ăste rele...
 Dar tu aceste lucruri nu le cunoscĩ din stele ?

(rĩdĩnd.)

Sciũ cã nu sciĩ nimica, și tóte sunt povestĩ :
 Tu-n șeli aici în lume să poti ca să trăiesci
 Cum fac atãția încă, cãci astã lume este

O vitã și se plécã la orĩ ce are veste.
 Eũ insumĩ am nevoie să-n șel poporul, deũ!
 În lupta cẽ o să fie... fiĩ instrumentul meũ?
 A spune tuturorã cã tu citești pe stele
 Cã mĩ a lãsat un sceptru ursita vieții mele?

Astrologul.

Tu vei să fiĩ Domn? ĩnsã ĩmĩ spune-acuma mie
 Ce ai de gĩnd a face venind tu la domnie?
 Sciĩ tu ce va să ȑicã p'o țerã să domnescĩ?
 Cunoscĩ tu datoriã cu dreptul ce primesci?
 Acel ce mai sus șade, ĩl vede fie care.
 Dar el pe nimenĩ vede; e datorie mare;
 E mare datoria a orĩ ce mare Domn.
 Precum e mare dreptul celui din urmã om.
 Vei crede, tu cã țera ĩ a Domnului moșie,
 Și ómenĩĩ nãscurã la dĩnsul robĩ să fie?
 Cã omul n'are dreptul de om cãnd a venit
 Și daca viețuiesce și este fericit,
 Ast drept ĩl daũ lui domniĩ din buna lor plãcere?
 Vei ȑice tu cã tronul nimica nu ĩți cere,
 Și tot ĩți dã? domni-vei prin ómenĩ ce sunt rarĩ?
 Un Domn ce se-n conjórã de ómenĩĩ cei marĩ,
 Aratã cã voiesce să fie ĩnsuși mare.
 Vei sci s'alegĩ pe ómenĩ, pe cel bun din cel care
 Speculã bunãtatea, mișei mǎgulatorĩ
 Ce fac să nu auđã sãrmaniĩ domnitori
 Nicĩ plãngerile țerii, nicĩ gemetul dreptãții?
 Vei crede Curtesaniĩ, unelte rẽutãții,

*

Că gemetele țării de lungă-amărăciune,
 De lungă nedreptate, sunt uneltiri nebune,
 Sunt șopte de partide ce vor a te surpa ?
 Că cel ce află încă puterea a striga
 In contra nedreptății curtenilor ușerici
 Sunt cumpărați să strige de domni streini puterici ?
 Înălăturavei legea, cum fac tyrani răi,
 In interesu-acelor ce tu îi crezi ai tăi ?
 De i face toate-aceste cum alți înainte
 Făcură, tu vei face din țera ta morminte,
 Din popul nisce turme de robii, și din cei mari
 Vei face-o altă turmă de sbiri și de tilhari,
 Deci află de la mine ce voiui a ți spune fie.
 Că nu va fi mai bine, venind tu la Domnie.
 Tot ce tinjesci tu astăzi în față cu un tron,
 Vei face cu dobândă când tu o să fii Domn.
 Si fapte ce la altul ți se păreau cădute,
 Atuncia o se ți pară încinse de virtute.

Stefan Gheorghe.

Bătrâne ! Tu te 'nlături de ce îmi pasă mie.
 E vorbă de corună, de tron al cui se fie,
 E vorba de schimbare, e vorba d'al seü loc.
 Că-î rău, tyran, neharnic ? e numai un mijloc.
 E reü tot ce se-nalță a înjosi Românul
 Căci este rău tot ceia ce chiamă pe stăpănul.
 Dar nu se pôte altfel : căci firea a voit
 Cel slab de cel mai tare să fie înghițit.
 Orî care este Domnul, dreptate el nu are.
 Dar vorba tótă este de tron, de resturnare.
 Tu îmi arăți cuvîntul ? în patimi mișcă tot,
 Și daca mintea noastră la vas e un pilot,
 Dar patima e vîntul ce dă orî ce mișcare,
 Isvor din care ese orî ce gîndire mare.
 Un om ce n'are patimi, nu este isprăvit

Și ce-î acéastă viață la care ne-am robit ?
 O ți de suferință ! cât v'om trăi pe lume,
 Pe lunecósa-î frunte se scrim trecând un nume.
 Idei mărinimóse din inimă cobor.
 Cuvîntul este rece, de sine iubitor.
 Adinc ca bătrănețea, ca dînsa socotesce ;
 Dar viața, energia, puterea îi lipsesce.
 Voiü resturna din tronu-î pe cel d'ađi domnitor
 Și-î voi răpi prin arme femeie, tron, popor !
 De voiü peri în luptă, nu-mî pasă ! sunt în lume
 Să mor ! și astă mórte dă viață p'al meu nume,
 Am mare trebuință de tine... vei veni ?

Astrologul.

Pe căile acestea nu te voi însoci.
 Ideia care róde și sfaramă în tine
 Un suflet ce-aiuréđă, e rece pentru mine.
 Ambițioase, află, că ceia ce-î cuvînt,
 Triumfă totđ'auna de patimî pe pămînt.
 De nu acuma, póte și mai târđiü, nu-mî pasă !
 O patimă-î ca riul ce patul său își lasă,
 Se umflă, se întinde, înécă lunci și văi,
 Și iară se întórce la patul său dintăi.

Stefan Gheorghe.

Dar tu îmi surpi credința, și n'o înlocuiesci
 Cu altele ? cuvîntul ce tu îmi desvălesci
 Nu cred să fie mórtea, nici trista nepăsare,
 Mai tristă de cât mór'ea ; amara-ți cugetare
 Umbresce al meu suflet... ce cređi că pociü să fac ?
 Cu inima-mî cuvîntul nu pociü să-l mai împac !

Astrologul.

Aici în astă lume în care tot se curmă,
 În care măne mórtea ne ȑice : vin ! mă urmă !
 Cel fericit nu are prea sus locașul său :
 În stânca cea mai naltă geme-austrul mai greü.

În sus se duce fumul și arborul cel mare
Săgeata unui fulger o trage el mai tare.

Stefan Gheorghe

Așa dar, de la tine nimic n'am dobândit!
Tot că-a fost viu în tine, acum a murit!

SCENA II.

O cameră la Stefan Gheorghe.

E diminută.

Safta, singură.

El n'a venit la mine de er! nefericire!
O dragul meu, amoruți îl port eu în gândire,
Precum o rujă poartă în sân al ei miros.
Eu îl iubesc ca viața!... amor, o vis frumos!
Din tot ce are lumea plăcut în desfătare,
Mai dulce de cât tine, nimica nu îmi pare!

(după o pauză.)

Dar sociul meu ce are? nu-l văd acum de mult?
Nu pociu se-l veđ în față, nu pociu se-l mai ascult.
Dar ce se fac? tăcere, prefacere de față:
Că mi este drag, se cređa! acesta îl răsfăț.

Stefan Gheorghe vine.

Safta (cu prefacere și coquetărie.)

Ce gând trist te repesce în sborul seu de dor,
De mine astă dată tu ești nepăsător?
Ve! să mă duc la țără? se mă despart de tine,
O lună? și acesta atunci când tu scii bine,
Cât o să-ți sufer lipsa! ești crud, o sociul meu!

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Cât e de prefăcută! mă jur pe Dumnezeu!
Ea pôte se înșale p'ori care ce nu scie
Ce draci se bat în capul!...

(tare.)

Ve! merge la moșie

Chiar astăzi! chiar îndată, nu voiû s'aud mai mult...
Cuvintele ți gingaşe nu voiû să mai ascult!

Safta

Mă temi tu  re, dragă, de esci a a cu mine?
Ah! de m  temi,  m  spune, de c nd?  i pentru cine?
Căci de a i sci ac sta, e  mult m'aș bucura
 i de a ta iubire e  m'aș asigura!
Dar spune că mânia din temere  i  v'ne?
Fii mu r tor! fii aspru!  i-m  vorbe de cru ime,
Infrunt -mă! cu palme loveste fa a mea...
 i e  voi  fi ferice:  n asta a i vedea
Că  i sunt e  încă dr g ...

Stefan Gheorghe, (la oparte.)

O ce ipocrisie!

Safta.

Făcut'am r  ?  m  spune, bărbate, spune mie?
De- i am gre it, ertare  i  cer cu lacrimi e ...
Dar spune ce durere ascun i în s nul t  ?
 i lasă a mea m n  pe frunte i s  abată
A g ndurilor umbră. Era un timp odată
C nd e  eram frumo s , atunci tu m  iubea .
Dar daca vre-o durere în sufletul t   ai,
Nu mă-o ascunde! unde e timpul fericit
C nd tu v rsa  în s nu-mă, din sufletul iubit,
Or  ce g ndiri ascunse!...

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Vrea să mă iscod sc ,

S  aibă ce să-  spuie... dar n'o să isbut sc !

(tare.)

De multe or   i  ioa, ca n pte, are vis
Ce vine să plut sc  pe cursul ce- i prescris
Al  reelor; s'aprin  a n str -n chipuire,
Cu fe e  e-n tristare sa  de nefericire.
Tu ai un vis de  io , sa  nóptea că a-n cetat

Cu visele, pe sinuți un vis a mai lăsat,
 Un vis ce te-amăgesce... îți dic să mergi la țeră
 Și voiți să fii acolo n'ainte chiar de séră!
 De mă iubesci, ascultă!

Safta.

Să fie voia ta,
 Acum ca totdeauna!... îndată voiți pleca...

Stefan Gheorghe singur.

Nu voi să fie-aicea, se-mi fure-a mea credință!
 Ciudată, nepătrunsă a omului ființă!
 Puține zile numai atăta am aflat,
 Cât o întreagă viață nu măr fi învățat!
 Voi cugete înalte, virtuți, credinți curate,
 Vă spândurați la porța acești lumii ciudate!
 Și diceți să vă scrie, pe furci, acest cuvânt:
 S'au spândurat căci locul lor nu fu pământ!
 Ai dice că-astă lume nu are altă țintă,
 De cât se se despoie, se-n șele și se mintă!
 Semința înșelării în mine-a ți semănat,
 O ómenii! Decii acuma acelaș rod a dat!
 Veniți spre al culege!... căci inima mea este
 O țarină avută ce însutit rodesce.

Stefan Gheorghe; Spătarul Ciogolea; Serdarul Stefan.

Stefan Gheorghe.

Ce faceți? iată timpul când visul ce-am visat
 O se se împlinască, Curind voiți fi urmat
 La tabăra maghiară: Racoți mă voiesce
 Să fiu eu Domn aice, și óstea-î se grăbesce
 Să între în Moldova cu óstea lui Matei...
 Voi ce-a ți lucrat cu mine, ve-ți fi ministri mei...
 Dar pân'atunci tăcere! fugiți de ȕiafete,
 In care vinul mărșav se póte se-vă-mbete!
 Fugiți d'orî ce femeie cu chipul drăgălaș!

Vai! fermecul femeii atât e de gingaș
 Cât omul uită-n dată cuvînt și datorie,
 Ori cât ar fi de tare, ori cine a să fie!
 Dormiți în casă singuri căci de mai multe ori
 Al nopții somn trădă pe slabi muritori!

Spătarul Ciogolea.

Acésta o v'om face; dar la a ta plecare
 In tabăra străină, să nu ne dai uitare,
 Ci să ne iei cu tine?...

Stefan Gheorghe.

Cu mine? nă-apărat;
 Am să mă duc la curte la masă: sunt chemat;
 D'acuma păn'atuncea venind vr'o scire noastră
 Voi face-o cunoscută prin ómenii mei voă.

Serdarul Stefan.

Să mai venim p'aice?

Stefan Gheorghe.

Veniți mai înserat;
 Să nu vă vadă nimeni... nevasta a plecat.

SCENA III.

La Spătarul Ciogolea.

Spătarul Ciogolea; fratele său.

Noi uneltim în umbră acum o resturnare
 Cu logofetul Ștefan; dar facem o trădare!

Fratele său.

E adevăr că Domnul s'a cam făcut ușar,
 Ia fete, juănese, prin silă, ce îi par
 Frumóse și cu ele el caută cuvinte
 Al tutului în țără să fie el părinte.
 P'al seii nepoți îi lasă să prade pe popor.
 Nu scapă o femeie! e dracu-n carnea lor!
 Ei strică tinerimea și sufletu-i farămă,

Acéstă tinerime ce cu-armele în mână
 Se apere-a sa țără odată chiar murea,
 Ați cu femeii perdute se vestejesce ea,
 Și perde-a sa tărie în desfrânate-ospete.
 Tot ce e încă tinăr, nu are tinerețe.

Spătarul Ciogolea.

Dar acest Domn Vasile pe mine m'a făcut
 Boer din cei de frunte cu cinste și avut.
 Pociu se lovesc eu astfel în cel ce-mi face bine?
 Nu este o trădare ce-ași face? El în mine
 Credință multă pune... mai bine voiă se mor
 De cât aici în viață se fiu eu trădător!

Fratele seü.

El ți a făcut mult bine; dar l'ai primit tu ôre
 Ast bine cu tocmelă se veți cum sub picior
 El calcă dreptul țării și tu se te supui
 Și se te faci uneltă a tyraniî lui?
 Nu, negreșit, atuncea tu nu faci o trădare.
 El și a călcat cuvîntul prin réoa sa purtare.
 Poți se-l lovesci tu dară și se nu te căiesci.
 N'ainte d'orî ce lucru ai țără se iubesci.
 Moldova nu-i moșia a unui om, orî care.
 N'ainte de acéstă domnie, ea drept are
 In viață se trăiască și tu esci fiul seü,
 Și tu ai datorie se o feresci de rău.
 Nu vei se trădi pe Domnul căci ți a dat boerie,
 Și vei se trădi Moldova ce viața ți a dat tie!
 Căci tot acela care privesce, un domn barbar
 Cum țera lui lovesce și tace, e tilhar.

Spătarul Ciogolea.

A Domnului lovire nu este-atât de marc;
 in patimele nôstre, trecând, ea astfel pare.
 Când am primit avere și cinste de la Domn,
 Sciam ce dice țera, ce face acest om.

Mai reu nu face astăzi, decî ori ce resculare
 Din parte-mî, astă dată, e, frate, o trădare.
 Cu armele ce mie el mî a încredințat,
 Nur e marinimie pe el eû sê combat.
 Se-î duc acele arme și tot ce mî a dat mie
 Și apoi ca om liber se-mî fac eû datorie.
 Acela care tradă: chiar când a isbutit,
 Tot trădător cu nume de ómeni e numit.
 Mê muștră cugetarea, și Domnului de scire
 Eû voiû sê fac, sê aibă de Stefan îngrijire.
 el se pune și serie.

Fratele sêu.

Ce vei sê faci tu, frate?

Spătarul Ciogolea (citesce ce a scris.)

Eû unul din cei bunî

Supuși Marii tele, și de l'ai mei strêbunî
 Țiind de casa vóstră, dau veste sê se scie
 Că Stefan Gheorghe pörtă spre Domnul violenție.
 Ostirile muntene, maghiare-aici cobor
 Și Stefan Gheorghe este acum în capul lor...
 Se te restórne vine, și el se ia domnia,
 Pericolul e mare, cât e și violenția.

Fratele seû.

Așa cum vei a face, te faci un trădător
 Și către Stefan Gheorghe și către Domnitor.

Sp. Ciogolea.

Taci tu, nu ești politic.

(căt're un șerb ce întră.

Chemați aici îndată

Pe Iosaf!

Frateseû.

A ta viață espui tu astă dată.

Spăt. Ciogolea.

Taci tu, nu esci politic, îți dic. precum fac eu
 Rămăi bine cu Stefan cum și cu Domnul meu.
 Tot ce ți am dis eu ție de rău despre trădare,
 Sunt vorbel eu în țără voiă să ajung om mare.
 Un om cinstit se perde și e desprețuit
 Acolo unde-un popul numai este cinstit.
 Voiă se mă fac om mare, trădarea e mijlocul
 Acolo unde cinstea nuși mă găsește locul.
 Trădarrile fac scara ce duce către tron.
 Pe cât mă multe numeri, te faci mă mare om.
 (intră Iosaf.)

Spătarul Ciogolea.

Părinte. Iată-o carte, se-o dai tu la Domnie.
 Ea scapă tronul țării d'o noastră vijelie.
 Căci logofetul Stefan voiesce-a resturna
 Pe Domnul țării noastre și tronu-l ăi lua.
 Dar se nu-î spuî de unde ai cartea! înainte
 Arată-o lui Iordake munténul, om cu minte.

Iosaf.

Voiă face-a ta plăcere așa cum tu doresci;
 Veđ că pe Domnul țării, Spătare, tu iubesci.

SCENA IV.

O cameră la curte.

Toma Vornicu; Iordache Visterul.

Toma Vornicul Gantacozin.

Eu frate, am credință că Domnul se va ține
 De vorba lui?... se dice că însuși Timuș vine
 Cu ôste căzăcésă?...

Iordache Visterul Gantacozin.

Eu nu m'am îndoit,
 De și nici o mișcare de luptă n'am ărit.
 El întârđie lucrul, și dacă până-atunce

Matei aici în țără cutedă se se-arunce,
 Tot planul nostru cade; el e cutedător
 Și învățat la arme; trufaș, nepăsător,
 Ca la o sărbătoare el merge-n bătaie
 Căci viața e în lupte, plăcerea-n vitejie.
 N'ar fi cu mult mai bine cu el să ne-mpăcăm?
 Și după nisce umbre se nu mai alergăm?
 Să ție că o pace e mult mai ținătoare
 Când după certe vine.

Toma Vornicul.

Să te închină vei ore?
 Vei să înșeli pe dînsul? vei să fii amăgit?
 Un om care se stimă nu stimă ce-a hulit.
 Ori când loveai în trînsul erai în rătăcire,
 Ori ați, tinzîndu-i mîna tu esci în amăgire?
 Nu! asta nu se pôte! de cât a 'mî-umili
 Acéstă frunte, frate, mai bine-o voi sdrobi,
 De colțul unei pietre!... Dar daca ție-ți place,
 Prin astfel de-n josire cu el a face pace,
 Și-a face să se piardă trecutul ce iubesci
 Puind acum pe dînsul o pată, volnic esci,
 Nu te opresc!...

Iordache Visterul.

Cu tine, aș face: fără tine,
 Nimica nu voi face; rămăi la rău, la bine!
 Intră Stefan Gheorghe, urmat de alți boeri.

Stefan Gheorghe.

Ați este masă mare la curte... nu veniți,
 Boeri munteni? cu mine puteți să socotiți
 Că sunteți chiar a casă: vorbesc ca voi; la tôte
 Eu seamăn cu munteni atît pe cât se pôte.
 Am fost în țera vóstră munteană de cincî ori.
 Ah! ce femei drăguțe! ce ochi aprindători!
 Te ard cum arde focul.

Toma Vornicul.

Rănit'ai multe ore?

Pociu eă se le mai număr? pociu ȃice, frăȃiore,
Pe care am pus ochii, îndată-a fost a mea,
Muntencile, bădiȃă, nu aă inima rea,
Sunt flori desfătătore; se lasă cu plăcere
Drumaşii se le smulgă la cea dintăi vedere...

Toma Vornicul.

De ȃici aceste vorbe cu gînd înfruntător,
Avem noi două spede... se le lăsăm dar lor
Să hotărască lucrul!... Său cere ertăciune —
Aici, acum îndată de vorbe le-ȃi nebune!

Stefan Gheorghe.

Vă supăraȃi pe mine că ȃic rău d'acestii seci
Munteni; dar voi, bădiȃă? Voi sunteȃi nisce greci
Ce vin în țera noastră și-apasă vai! Românul
Ce la strein, ca flórea la șerpî, deschide sinul.

Domnul V. Lupu întrînd.

O cértă? nu se póte! bătaie nu va fi!
Păstraȃi al vostru sânge mai bine-al risipi!
Dar am o mare fóme ce îmi aduce-a minte
Că daca omul ține de îngerî prin cuvinte,
Dar ține și de vite... se nu desprețuim
Materia! prin sine aici mai mult trăim.
Ideile înalte stomahul le scornesce...

(riȃănd cu hohot.)

Poeȃii, filosofi, ce demon îi silesce
De aă făcut din ómeni atâtea îngerî, ȃei!
Aș vrea să sciú ce-ar face când n'ar mai mănca ei?
Ce ȃici tu, logofete?

● **Stefan Gheorghe.**

ȃic, dómne, că-n vechime:

Isus a ȃis: „Luî Cesar să daȃi ce se cuvine!”
Daȃi sufletului suflet, pămîntului pămînt!

Domnul V. Lupu.

Ce ȋici acolo, are putere ȃi cuvînt...

Avem de lucru astăȋi? sunt pricinî delicate.

Femeî ce prind bărbatîi? feciore înşelate.

Acestea voi eû însumî ca se le cerceteȋ...

Imî plac!... de nu se află, vă las, mâ depărtet...

Stefan Gheorghe.

Aȋi numai e nici una.

(Stefan Gheorghe pune bastonul de logofăt, între buȋe, ca cînd arsună din fluer.)

Toma Vornicu.

Ce flurî, logofete?

Cu băȋu-acela mare?

Stefan Gheorghe.

Da, fluer eû, băete,

Să se cobóre turma de capre de la munȋi!

Domnul V. Lupu.

Ce turmă ai la munte?

Stefan Gheorghe.

De capre, ieȋi mărunȋi...

Domnul V. Lupu.

Aȋi escî de voie bună... acêsta-mî place mie!

Stefan Gheorghe.

Am cincî anaforale ca se citesc eû ȋie

Prea înălȋate dómne?

Domnul.

Le lasă mai târȋiû!

Stefan Gheorghe.

Dar pentru astă trébă de doă lunî eû viû

ȃi tot aȃa ȋici mie?...

Domnul.

ȃi acum, să fîi tu încă

Patetic, cu o vorbă duioasă ȃi adincă,

Adaogă : „că lumea se află-n suferire,
 Că țera-î ingenuche, din astă ne-n grijire!
 Iar voi ce stați acolo, din palme îi bateți,
 Să dovediți că astfel și voi ca el credeți!
 De voiți citi acuma acele-anaforale,
 Scap țera, logofete, sterg lacrimile sale?
 Pociu ca se fac acésta; dar fiți încredințat
 Că țera nu se-n tórce din calea ce-a luat,
 Cu aste mici mijlóce!

Stefan Gheorghe.

Eă dómne, nu voiți spune
 Aceste vorbe; însă, supui cu rugăciune,
 Și îți aduc aminte că mulți am auzit...

Domnul V. Lupu.

O lasămă cu lumea ce-a ȑis, ce a bîrfit!...
 Și ce îmi pasă mie ce ȑice fie care?
 Eă nu cer de la lume dovadă de purtare,
 Nici nu mî a dat domnia, nici pot ca se mî-o ia,
 Sunt cerșetori de posturi, acei... cu gura rea!
 Ei strigă, căci aă fóme, ciocoiul este-un căne.
 Veî că sê-l faci se tacă? aruncă lui o pâne!
 Acei ce vor sê surpe nu sunt în jos, ci sus!
 Acolo se ațintă al nostru drept prepus...

(un șerb.)

E masa pusă, dómne?

Domnul.

Sê mergem la mănecare!
 Să fim sătui în cailea la ori ce întămplare!
 (ei es; se aude sunînd Kindia.)

SCENA V.

Sala de mănecare.

Se vede masa pusă, la masă nu e nimeni.

Păharnicul către șerbi.

Aideți curînd cu masa! căci iată ospî vin!

Vedeți la toți să fie câte-un pahar de vin...
 Voi se turnați cu rîndul, îndată ce mănăncă
 Un fel. De nu ajunge, voi să mai cereți încă
 La cămăraș din vinuri?...

Cămărașul.

Va fi destulător:

Căci Timuș nu-î aicea... ah! iată-un băutor!
 Bea bine, ca o grópă; cu el nu mî e rușine.

Păharnicul.

Se ȃice că acela ce bea mai mult, mai bine,
 Și nu se ametește, în țără la Cazaci
 Acela se alege se fie Domn!

(căt-re un șerb.)

Ce faci?

Un alt pahar vei pune!...

(căt-re Cămărașul.)

Se face luptă mare.

De băutori.

Cămărașul.

Imî vine acum o cugetare...

Se fie obiceiul acesta pe aici

Cădearar la beție și cei mari și cei mici.

Intréga omenire d'aici din astă țără.

Dar iată vin mesenii... Kindia sună-afară.

Intră Domnul V. Lupu; Dómnă; Ștefan Gheorghe; Toma Vornicul, Iordache Visterul Cantacozini; Dómnă și alții.

(Ei șed toți la masă.)

Domnul.

Ia spune, logofete, muntenii cum petrec?

Matei lăsat'a cărma pe mîna unui grec,

Un Ghinea, om cu gînduri și fapte fôrte rele,

Făcîndul ca să creadă că-î dă țerile mele...

Ce știi de aste lucruri?

Ștefan Gheorghe.

Acésta pôte fi.

Și grecul e unealtă streină, căci vei sci
 Că Pórta cu durere privesce simpatia
 Ce între cei trei principi așađă armonia
 Ce face o putere ; Racoți și Matei,
 Cu tine în unire, îi faceți spaimă ei!...
 Ea va se vă desbine, ca astfel se slăbescă.
 Ast pept ce lumea-î ȑice: puterea romănescă.
 D'aici aceste întrigi, aceste desbinări
 Ce face Ghinea grecul, prin sute de trădări.

Toma Vornicu.

Resboiul nu slăbesce : el are se unescă
 Cu mîndra ta corónă, coróna muntenescă.
 El îți va da unirea ; unirea, ce-aũ dorit
 Toți Domniĩ mari ai țerii ce-aici aũ strălucit.
 De luptă nu te teme : ea mult nu póte duce ;
 Matei căđut, pe tine, la tronul lui tẽ-aduce.

Un șerb dînd o scrisóre lui Ștefan Gheorghe.

Stăpăne iată-o carte !

(Ștefan Gheorghe citește și devine palid.)

Domnul.

Ei bine, logofete, ce rele sciri îți port,
 Căci buđa ți se mișcă, esci galben ca un mort?...

Ștefan Gheorghe (ascunđînd scrisórea.)

O dómne ! o lovre de chinuri și de mórte !

Socia mea la țeră lăncedă este fórte...

Te rog, înalțe Dómne, dă-mi voie a porni

Ca s'o mai văđ odată n'ainte d'a muri ?

Va ! mie ! ce durere !...

(la opart.)

Eũ am cãntat de bine

Din fluer ađi ! ostirea Maghiară iată vine :

A coborît din munte !

Domnul.

Te du și cată-a scri,

De starea sa ?

Cei din ainte ; afară de Ștefan Gheorghe și de șerbul.

Domnul.

Sărmana femeie va muri.

Era frumoasă!

Dómnă.

Însă d'acéstă frumusețe

Ce-n șală ochii nostri : o simplă tinerețe,

Ce, dacă se va duce, ea va lua cu ea

Ori ce frumoasă flóre purta 'n cununa sa.

Nu este o ființă s'e n'aibă frumusețe

Când ea se încunună de fragedă junete?

Și puii de ciuvlică sunt încă drăgălași

În frageda lor vârstă!...

(cu durere prefăcută.)

Dar anii,-aū repedi pași!

În timpul de junie ar crede cine vede,

Că pe a ȳilii urmă ȳi carul lor repede

Și visele ce-l pórta, atât de repedi sunt!

Dar când junia dulce apune în mormînt,

Ei ostiadă pasul, ca cum își fac plăcere

Să prelungescă încă a noastră grea durere!

Domnul.

Ce ai tu astăȳi, Dómnă? ce vise ai avut,

Ce-aū turburat prefumul din sufletu ȳi plăcut

Cum vîntul primăverii, trecând cu răsăfătare.

P'o vale însmăltată cu flori de desmădare,

Destéptă de odată mirosul adormit.

Ce se înalță-n aer mai viū, și mai simȳit?

Dómnă.

Ce vise? ai dreptate, un vis d'amărăciune

Ce am visat; dar locul nu este-aici a spune.

Cei din ainte. Iosaf Egumenul.

Iosaf Egumenul.

Eū vă aduc o carte!...

*

Domnul (luînd cartea și citînd.)

„Eă unul din cei buni

Supuși Mării tale și de l'ăi mei străbuni,
Țiînd de casa vóstră, daă scire sē se scie
Că Stefan Gheorghe pórtă spre Domnul viclenie,
Ostirile muntene, maghiare,-aici cobor.
Și Stefan Gheorghe este acum în capul lor.
Se te restórne vine și el se ia domnia;
Pericolul e mare precăt e viclenia.

(moment de gróđă.)

Domnul.

De unde este cartea? tu îmi vei da cuvînt?
Îmi spune al lui nume!

Iosaf Egumenul.

Făcut'am jurămînt

Se nu-l numesc...

Domnul.

Vei spune, saă eu te perđ pe tine!

Iosaf.

Acela ce mî adat'o, s'a *sprovedit* la mine,
Căci sunt al seă duhovnic: nu pociă sē desvălesc
O sântă-mpărtășire și mórtea o primesc!
De mórte nu-mî e témă! scii ce mî e témă mie?
De a trăda vr'odată în sânta-mî datorie.

Domnul.

Cinstesc a ta credință la detoria ta.
Dar lucrul astă dată, e țera a scăpa,
E tronul, este legea... așa gîndesco bine
Că taina ta a spune îndată se cuvine.

Iosaf.

Nu pociă se spuî nimica chiar de ar fi sē mor.
Dar daca îmi dă voie al țerii sânt păstor,
Atuncea o voiă spune? ..

Domnul (către Toma Vornicul.)

Mergi la mitropolie,

Și spune ce se face!

(Vornicu Toma ese.)

(către Iosaf.)

Și când ți a dat'o ție.

Acastă carte?

Iosaf.

Astăzi când eu l'am ascultat,

Domnul (căt e Sculi vâtaful.)

Tu, Sculi! mergi, gonesce p'acest om blestemat.

Căci pôte-l vei ajunge! trimete tot d'odată

Pe alte căi, pe alții! am ȃis! mergi dar îndată!

(Sculi ese.)

(Domnul către Iosaf.)

Imi spune al seũ nume? cu fie ce minut

Ce trece, tronul nostru chiar pôte fi perdut,

Și țera înecată de ostile maghiare;

Eũ nu-ți vorbesc ca Domnul; nu-ți fac amenințare...

Te rog ca pe-un părinte?...

Iosaf.

Nu pociũ se desvelesc

A spodediriĩ taină, și mórtea o primesc.

Vornicul Toma, un diacon.

Diaconul (către Iosaf.

Prea sântul îți dă voie a spune acel nume.

(ȃi arată cãrja mitropolitului.)

Iosaf.

Am bine cuvîntarea-ĩ, acum dar pociũ a spune:

Acela e Ciogolea Spătarul...

Domnul.

Să-l urmați!

Cei din ainte, afară de Iosaf și de diacon care eũ.

Domnul.

Mă tradă Ciogolescii cei mai apropiați
De mine! o ciudată și crudă presimțire!
Avui mai adineori o turbure gândire
De fuga de la masă a cestui trădător,
Și respingem de mine ast gând spăimintător,
Căci îmi părea acesta o faptă vestijită.

Cei din ainte; Spătarul Ciogolea.

Domnul (cu blindețe prefăcută.)

Așa, dar a ta carte de mine e citită.
Sciū tot, dar tu de unde acesta ai știut?
Ori te-ai ajuns cu dînsul, cu omul prefăcut,
Cu Stefan logofătul?

Spătarul Ciogolea.

N'am fost ajuns cu sine ..

N'am vrut se ne ajungem, ți-am vrut, o Dómnne, bine
Și ți am purtat credință. De vei să-l urmăresc,
De chică l'ași aduce, aici, să-ți dovedesc
Că nu am fost cu dînsul ..

Domnul.

Acuma, nu-mi mai pasă.

Căta să-mi spuneți mie când el era a casă!...
Stefan Serdarul, capul codrenilor de sus,
Nu scie de acesta?

Spătarul Ciogolea.

Nimica nu 'mi a spus.

Domnul (către ai săi).

Să-l ducă la-n chisóre! și se se cheme-n dată
Stefan Serdarul!...

Cei din ainte; afară de Ciogolea

Domnul (sculînduse de la masă)

Dar fapta lui merită se móră chinuit,
O mórte lungă, aspră, un chin ne suferit!
Voi ce ședeți acolo nu știți o mórte óre

Maî crudă-n care omul d'o sută de orî móre !
 Tyranî, o voi ce lumea cu mórte aţi lovit,
 Ce? nici atâta lucru voi nu a'ţi născocit?
 Aşa rici în viaţă orî cine dar ne vinde ?

Dómna.

Măria ta! domnesce mânia ce te-aprinde!

Domnul.

Domnia e tărîmul pe care nu rodesc
 Acele plănţe dalbe ce ómenii numesc,
 Credinţa, cinstea? vorbe ascundă o trădare!
 Un Domn dar toţi supuşii pentru vrăjmaşi îi are?
 Ferice de acela ce-n cercuî mărginit,
 Să cerceteze omul el încă n'a gândit!

Toma Vornicul.

Ce fericire-i óre acéstă fericire
 Ce dicî, tu, Dómne? este o tristă amórţire,
 Ea e ca fericirea aceluî, orb născut,
 Ce n'a dorit lumina ce el n'a cunoscut:
 Şi lumea, şi Domnia, aû multe aspre rele;
 Dar aû şi parte bună ce póte chiar pris ele
 Viaţă? lângă rele, e binele dorit
 Alături cu un ghimpe răsura a venit.
 În florî îşi face cuibul insecte 'n veninate.
 Dar florile rămăne frumoşe şi curate,
 Înpodobînd ferice al frumuseţii sîn
 În sărbători în care voióse se îngăn.
 Ai ostî: ce te opresce să sfară-mî cu tărie
 Astî norî ce să rădică? acéstă vijelie,
 Ce trece? Daca unul te-n şală, alţii mulţi
 Sunt credincioşi... Acuma te rog să mă ascultî,
 Să mergem în ainte cu armele în mână!
 Matei, Racoţi însuşi se surpă, se dărămă,
 Căci Turcî aû să vie aici în ajutor?

Domnul.

Pe ginere meu Timuș aștept, nerăbdător!
In Turci nu am credință, și cine spune mie
De nu îndemnă Pôrta asupra-mi cu mânie?
Orî cum' veniți cu mine la luptă !...

lordache Visterul.

V'om veni.

Domnul.

Dar iuimile vóstre orî nu se vor slăbi
Cu țera vóstră-n luptă ?

Toma Vornicul.

Mă bat spre-a ei mărire ,
Să fac un stat mai mare prin mijloc de unire
Sub tronul tău: n'ainte d'a fi muntean, că sunt,
Român !

Domnul.

Acésta este un prea frumos cuvînt !

Intră Spătarul Stefan.

Domnul.

Ah! ai venit de sine? acésta bine-mi pare...
Ce știi tu despre unguri? aici e spaimă mare...
Ei sunt acum în țără... Muntenii au sosit
Și Stefan logofétul la dinșii a fugit.

Stefan Serdarul (cu mirare-prefăcută.)

N'am auzit nimica!

Domnul.

Mai mulți spun că ai scire
D'a lor venire-n țără...

Serdarul Stefan.

Curată n chipuire!

Nu am știut acésta. Eă care m'am mărit
La ușa casii tele, de tine dăruit,
Putém să fiu părtașul la fapte stricătore?

Domnul.

Aşa sciam eu însu-mi... dar dute la-nchisóre;
 Găsesce pe Ciogolea Spătarul... vei afla
 De toate aste lucruri!

(către capul gardii.)

Iar tu vei asculta

S'auđi ce ți vorbesce!

(ei es.)

Cei din ainte-afară de Serdarul Stefan.

Domnul.

El mi a scăpat dar mie!...

Și toate sunt deșarte... gonaciul întârzie...

Și-acuma imi vei spune, o scorpiuș spurcat,

Ce-n figi în carne-mi acul și fugi nevătămat,

Nu am nici mulțumirea în dorul ce mă-n jugă,

Să te strivesc pe rană!... atâta că în fugă

Lași socii tăi în urmă!.

Cei din ainte, Alexandru Costin.

A. Costin.

Aduc o tristă scire, vâtaful Iacomî,

Gonind pe logofetul, pe cale întâlni

Ostire ungurească: el luptă cu putere;

Dar cade plin de rane și móre în durere.

Domnul.

Acésta vrém să afu...

Intră capul gardii și ȳice:

In vorbe ce-aũ avut,

Serdarul cu Ciogolea, de sigur aũ sciut

De toate..

Domnul.

Și acuma se-ı spăđuri colo-n față !

(arată pe feréstă peste drum.)

D'acel copaciũ sêlbatec, am đis: mergi! ȳi agață!

(ese.)

Cei de din ainte, afară de vâtaful A. Costin și de capul gardii,

Domnul.

Aşa resboiul vine-şi noi toţi îl primim.
Acum, boeri, la arme! se-n vingem! să murim!

(Intră un Curier.)

Curierul.

O carte pentru Dómna. mi adat'o ore care.

(Domnul citeşte.)

A lui Vasile faptă îmi cere resbunare.
El s'a urcat în patu-mi, se ți fie cunoscut.
Mă voiū urca în patu-i când el va fi bătut.
Îmi placî frumósă puică cu cómă aurită.

Dómna (puind fața în mână.)

O ce ne rușinare! cât sunt nefericită!

(Ea se preface că leșină.)

ACTUL III.**SCENA I.**

Dómna (Intr'un frumos costum de casă.)

Dómna (uitînduse în oghlindă.)

Oglinda mea nu este o róbă mincinosă.
Ea mi spune astăzi mie că eu sunt tot frumósă.
Astî ochi aū încă flacări și nuri care vestesc
Că inima e jună, ca arđ se mai iubesc!
Oh! timpul ce despoie de fermecul ei viața,
Îmi va răpi și mie junețea și dulceța!
Aș vré se iubesc încă n'ainte ca se mor.
Amorul cel mai dulce e cel din urmă-amor.
Mulți mă iubesc. ferice d'acela ce-o se fie
Alesul meu! căci numai acela o se scie
Cum póte se iubescă femeia ce s'a pus
Ca se cobóre valea, ce anii aū supus
La legea lor amară...

Uo șerbă intră.

Dómna.

Te asteptam pe tine
Să-mi spui ce face Domnul Vasile.

Serba.

Vai de mine!

Dar nu știu. el de noapte cu curtea a plecat.
Am vrut ați da de știre; dar Domnul n'a lăsat
Se te deștept.

Dómna.

Dar unde s'a dus el, spune mie!

Serba.

Cum mi s'a spus de unii, s'a dus la bătaie.
Căci logofetul Stefan ostirii a adunat
Streine; lumea dice că el e resculat.

Dómna.

Marina, spune mie muntenii sunt aice?

Șerba.

Ei au plecat cu Domnul la oște, mi se dice.

Dómna.

Nu a rămas a casă nici unul din ei doi?

Șerba.

Nici unul.

Dómna (la oparte.)

Vai! el însuși se duce la război!

De va muri acolo?...

(Șerba ese.)

El ce cu-a sa vorbire îmi face viața dulce,
Pe mine el mă lasă, să moră el se duce.
Stefan îmi scrie mie se-mi facă ce-a făcut
Și Domnul socii sale. El capul și a pierdut.
E n stare să o facă! o Dumnezeu! meu!
Ce mă voiți face oare? ce am a face eu?
Voiți rămânea a casă? sunt sigură aice?
Vor câștiga ei lupta? cât sunt de neferice!

Aceste vorbe încă de om pré rău crescut:
Să-mi facă mie ceia ce Domnul a făcut
Femeii lui! acésta e crudă înfruntare.
El nici o gingăşie în faţa mea nu are!

Un curier.

Curierul

Fugî către munte, Dómnă! munteniî multe miî
Ca noriî ce alérgă în timp de vijeliî,
Spre Iaşi acum trec cete şi Stefan Gheorghe este
In capul lor...

Dómnă.

Voinice! îmi dai amară veste!

(Curierul ese.)

Intră Stefănuţă.

Aşa dar presimţirea-vêd că s'a înşelat!
Ce facem, dragă maică?

Dómnă.

Oh! iată, am scăpat!

Căci Astrologul vine... El ne va da ideie...

Cel din ainte. Astrologul.

Astrologul.

Munteniî vin!... escî Dómnă, şi mumă, şi femeie,
Gândit'al ce vei perde aici de te-or găsi?
Ca Dómnă, umiliînţa amar de va lovi;
Ca mnmă, poţi a plănge copilul tēu cel june;
Şi ca femeie, încă frumósă, ce voiû spune,
Ce póte se se-n tample? tu poţi ca să ghicescî...
Fugî dară către munte cu fiul ce iubescî!...

Dómnă.

Eû voiû să plec îndată; dar cum? dar unde óră?
Căci capu-meû se perde, o frică mă-n conjórá!...
Dă-mî o povaţa bună?... ah! iată, am uitat,
O carte de la Stefan, citeşte.

Astrologul (citind.)

Bleșemat!

Vedî ce nerușinare, și ce lipsă de minte!

(îi redă cartea.)

Acuma o trăsură, cu noi, și înainte!

La mulți!

Dómna (către un șerb ce intră.)

Să puie caii-ndată!

Serbul.

De cum aū auđit,

Că vine Stefan Gheorghe, toți șerbi aū fugit

Din curte. Unii însă nu vor a se supune,

Beaū, cāntă, jōcă, strigă și fac muștrări nebune.

Dómna.

Așa dar fi voiū rōbă?

Astrologul.

În nesciința lor

Ei toți se tem de mine ca d'un fermecător,

Ca de un diavol pōte: De m'or vedea pe mine

Mānîndu-ți caii, însu-mi, și-așa, plecānd cu tine,

La sîngura-mi vedere, ei sē vor speria

Și v'or fugi din cale, și astfel vei scăpa.

Mē duc a pane caii...

Stefānuță.

Eū armele a-mi pune!

În arme e scăparea românului în lume!

(es amāndoi.)

Dómna, singurā.

Va! Stefan Gheorghe vine, cum ȃice, se-și resbune!

Scrișōrea lui nebunā la gānduri mē supune.

Și pentru ce atāta voiesce-a-și rāsuna?

Sub urā eātre Domnul n'ascunee alt ceva?

N'ascunde o simțire de mine cu tārie?

Ah! îmi aduc aminte mi a spus odatā mie

Că mē iubescē... însă orî cum, eū îl urēsc!

La singurul său nume eu tremur și pălesc!
El îmi răpesc tronul ce fiu-meu se cuvine!...

Un curier intră.

Măria ta, pornesce, căci Stefan Gheorghe vine,
La Repedeă coboră!...

Domna

La Repedeă? ce dici!

Dar vai! eu nu am timpul a mai eși d'aici!
Așa o să se-n pline amara resbunare!
De m'ar iubi, atuncea mi ar face altă stare,
M'ar face-a sa socie și Domnă, ași avea
Cu inima lui, tronul; nu e gândirea sea
Acăsta; el doresce cum simț să mulțumescă
O patimă nebună, și să mă părăsescă...

Stefănuță intră.

Trăsura e la scară, și Stefan a sosit...
Că-a dis bătrînul, toate așa s'a împlinit,
Căci la a lui vedere toți au fugit îndată
Făcându-și semnul crucii!...

(o șerbă întrînd.)

Vrăjmașii se arată!

(Ei es toți, afară de șerbă și de curier.)

Șerba, curierul.

Șerba.

Ne lasă Domna noastră; dar nu îmi pare rău.
Căci eu rămăi cu tine: tu ești sora mea.

Curierul (uitînduse pe masă la un coș cu bijuterii.)

Frumoasa mea copilă, sunt om fără de avere.

Nu poți să mă fii dar soță: nevasta multe cere.

Nu este-n cununie norocul pentru noi.

Mai bine; *vai!* de mine! să dic de cât: de noi!

Șerba.

Să dică vai de mine, acel mișel ce n'are

Putere să trăiască, slăbit de desfrănare!

Avem junie, viață, de ce te îngrijesci?

E bogăție muncal se-n'o ne socotesci!

(plânge.)

Curierul.

Nu plângel iată colo s'arată un mijloc

Să ne cunune popa și de vei tu, po loc!

Șerba.

Ce ȳici?

Curierul.

Un coș cu petre ce ard ca nisce Stele...

O ȳestre de Domniță?...

Șerba.

Averea dómniil mele!

Vai! a uitat aicea... alérgă!... o sosesci...

Le dai!...

Curierul.

Copilărie! dar tu nu te gândești

Că Dómna ta ia fuga și Stefan Gheorghe vine

Să ia Domnia țerii și casa c'orî ce bine?

Trăiască Stefan Gheorghe! căci suntem în răsboi...

Ia! coșul e!...

Șerba.

Tu însuși vai! te-ai făcut ciocoi!

Curierul.

Ce nu vrei? sănătate! te las și plec în dată!

Șerba (plângând.)

Al îndurare, Petre, de o sărmană față!

Vine Stefan Gheorghe urmat de oficeri, oprinduse să asculte vorbirea lor.

Stefan Gheorghe.

Tu esci o fată bună și coșul e al tău!

E ȳestrea ta, o meriți!

(către curier.)

Tu esci un nătărău!

Se n'o mai faci să plângă! să te cunui îndată!

Șerba (căzînd ingenunchit.)

Îți mulțumesc, o Dómnă!

Stefan Gheorghe.

Imi spune jună fată,

De mult plecat'a Dómnă d'aicea ? te ascult ?

Vorbesce fără teamă!

Șerba.

Nu, dómne, prea de mult!

Stefan Gheorghe.

Și scii pe care cale ?

Șerba.

La munți, atâta sciū.

Stefan Gheorghe.

Andrice căpitane ! la timp ori mai târziu,
Să-i ei îndată urma !

(Andricul ese.)

Și se se dea de veste

Serdarului...

Curlerul.

Stăpâne ! Serdarul numai este :

Pe el și pe Ciogolea, acești cinstiți boeri,

Te uită ? colo-n față ia spundurat de erii !

Privestei pe fereastă ! ei sunt acolo încă

Stefan Gheorghe (privind pe fereastă.)

Ei sunt !... o barbarie ! o nepăsare-adîncă !

De legi și de dreptate ! Atunci de mă prindea

Era să fiu acolo și eu pe furca mea !

Acesta este Domnul ce face Trei-sfetite,

Și scolii în limba țerii și legi de toți dorite ?

Ce ne vorbea de drepturi, de țeră, de popor.

Și ne dicea că Domnul i al țerii șerbitor.

Că țera e stăpână ea care dă Domnia.

Și blestema tyranii precum și tyrania !

Acésta inegresce ce bine a făcut.

Atât e drept că Domniî fac multe ce n'aû vrut
 Ca mijloc s  inşale ac st  omenire,
 Tyranilor în lume l sat  mostenire.
 Poporul ce primesce tot ce-  d  Domnul r u,
 Nu-  demn să fie liber, e demn de jugul s u.
 Poporul este liber c nd el asupra-  n'are,
 Nu vede de c t legea ce p te fi mai mare.
 O mare libertate în m na unui Domn,
 Se face tyranie c nd nu e mare om.
 Nu este jug mai aspru de c t acela care
 Sub masca libert  ii popórelor apare!
 Un ho  dibaci    i face  nt i  chip d'om moral,
 Tyranu- i face nume  nt i  de liberal.
 El m'a scăpat de din ii  i prea mult rău nu-mă pare.
 (către căpitani.)

Aceste do  le ur  vă-n fior d  tare!
 Precum pe mine însu-m ! sci  unde este rău?
 Că fără scirea legii se dară la călău;
 Dar că-a  perit, tot omul se duce la morminte,
 Ei a  plătit tributul c'o  i mai înainte.
 O  i-n eternitate?... Ei n'a  perdut nimic.

Un căpitan.

Dar un tribut cam aspru!

Stefan Gheorghe.

Ascultă, ce   i  ic.

O lege ne schimbată, o lege fără care
 Tot ar peri de sine, ce-a n str  cugetare
 Nu p te s  p trun  , căci omul mărginit
 Nu p te s  priceapă ce este nesf r it,
 E ca o parte d'omeni să se nimicnic sc ,
 Ca ceilalt  parte feric  s  trăiască.
 Nu-mă spune i că acela ce t te a făcut,
 Mai bine să le f c  el nu ar fi putut?

Căci uniî vor răspunde: El t  a făcut pe tine
Ce cuvinte i de t te, mai bine de c t sine...

Intră Nebunul Domnului Vasile Lupu.

Stefan Gheorghe

Ce vii aici, nebune?

Nebunul.

Pe Dumnezeu cel viu,
Ca se închin cerbic i la tine ast  i viu.

Stefan Gheorghe.

Ai fost nebun la Lupu. Eu nu te  au pe tine.

Nebunul.

Tu ai luat  i pe-alți ce au  erbit cu sine.
Ministri, curtesanii, nebunii unui Domn
Trec la cel care vine în locul se  pe tron.
Primesc  o mostenire, de unde ea să fie,
O ici precum se află cu drept  i datorie.

Stefan Gheorghe.

Eu nu primesc nebunii lui Lupu.  i  i o spu .

Nebunii.

Dar ai primit ministrii  i curtesanii lui?
Deci ai primit nebunii, căci trebuie a spune
C  i au  erbit pe Lupu n'aveau min ile bune.

Stefan Gheorghe.

 i eu  erbi  lui Lupu.

Nebunul.

Da, este-adevărat.

Ca funia ce  erb  pe omul sp ndurat:
Tu  ici că de la Lupu nu vei de c t puterea,
Măria ta, vei încă ceva, se-  ei: muierea?...

Stefan Gheorghe, (g ndinduse.)

Imi vine o idee, tu po i ca se fi  bun
In planurile mele... te fac al meu nebun.

Intră capitan Andrieu.

Frumósa Dómnă scapă! se ȝice că s'a ȝus
Spre cetăȝuia Neamȝul și că-ȝ acolo sus.

Stafan Gheorghe.

Nebune, vin cu mine, și da-mȝ poveȝe mie
Prin ce se dovedesce în țéră sympathie?

Nebunul.

Acéstă țéră, Dómnă, e țéra de nebunȝ.
Se-nu-n grijescȝ de țéră căci n'aũ se-ȝi dea cunuȝ.
Se nu faci tu dreptate, sȝ laȝi pe toȝi a face
Cu legile din țéră aceia ce le place.
Ia totul de la țéră și dá la dregători
Și țéra fericită te va primi cu florȝ.
De nu le veȝi da pradă, se vor uni-n preună,
Căci sȝ lovescă cinstea ceȝ ne cinstiȝi s'adună,
Cum se adună lupiȝ ce vara sunt rȝsniȝi,
Și iarna umblă-n haită fiind ei flămȝnȝiȝi.
Un om cinstit în țéră aȝi număȝi trebȝiesce;
De cel cinstit cinstitul el însuȝi se sfieȝce.
Din ómenȝ micȝ de inimȝ fă ómenȝi teȝ mari,
Din preoȝi fă iscóde, din dregători tȝlharȝ,
Și din ostaȝi, unelte de crudă tyranie.
Romăniȝ ȝȝ gonesce și cel strein sȝ vie.
Adună lângȝ tine o ciată de levinȝi
Ce sȝnul unei mume sugȝnd aũ rupt în dinȝi.
Se strige pretutindenȝ: noroc și biruinȝă.
Căci lumea crede totul, când perde-a sa credinȝă.

Stefan Gheorghe.

Nebune! aste vorbe ce spuȝi tu nu le creȝi.
In ele-ascunȝi săȝéta ce-n mine îndrepteȝi,
Dar nu aȝi nicȝ o témă! adesea orȝ le spune!
Vaȝ! domnul nu le-aude la ceȝ cu-nȝtelepciune!
Dar este timpu-a merȝe pe muntele sȝlbatec
Sȝ caut căprióra cu ochȝi de jeratic.

★

SCENA II.

Sala tronului în palatul domnesc din Iași.

Stefan Gheorghe, singur.

Așa sunt domn în țără! această bătălie
 M'a rădicat pe tronul Moldovii! cine scie?
 O alta mă va pune p'al țării muntenești?
 Si alta mai departe! decretale ceresci
 Aū se se împlinescă așa cum sunt făcute.
 Voințele acestea îmi sunt necunoscute:
 Dar începutul luptei mî-a fost pîrtinitor.
 Poți lesne să pui mîna p'un tron, pe un popor.
 Dar cînd cu trădătorii pui mîna pe domnie,
 A cîrmui cu dinșii ți se împune ție;
 Atuncea toți în țără, învingători și-n vinși,
 Tot trece-atunci cu țera în man'a căți-va inși.
 O parte tot apasă și alta îți impută
 Ca o nelegiuire trădarea ta trecută.
 Atuncea tyrănia ridică capul seū.
 Cel demn te părăsesce, și slab esci cînd cel reū
 Te sprijină! acela corupe se domnescă,
 Jertfesce țără, lege, ca el se se-n tîrască;
 Pe unii îi lovesce cu pala de tyrani.
 Pe cei mișei cîștigă cu posturi și cu bani,
 Toți aū folos afară d'un om ce se slăbesce;
 Un om se perde singur: e cela ce domnesce.
 Greșalele ce face lui șerbii nu le ȑic.
 Curtenii între țără și domn un ȑid ridic.
 De voiū domni cu-aceia ce tronul mî a dat mie,
 Va fi nefericită și tristă-a mea domnie:
 Prin ei aflav'a tronul în țără ajutor
 Căci țera este astăȑi icóna chiar a lor;
 Dar cei ce pentru aur te șerb și te ascult,
 Te lasă cînd un altul le-ar da ceva mai mult.

De voiă domni cu ómeni cinstiți, e nebulie:
 Ei n'aũ aici în țeră în cei mulți sympathie.
 Căci țera e stricată de domni ce p'acest tron
 Trecură-o tristă viață de la ospet la somn.

(se aude viersuri de bucurie pe strade.)

Poporul se adună și strigă să trăiască:
 Stefan! El îmi urעדă mărirea strămoșască,
 Și viața d'altă dată: vis dulce ce-a visat
 Si nu se împlinesce! El crede ne-ncetat
 În orî ce domn ce vine în orî și ce schimbare,
 Că o să vie încă vre un Stefan cel mare!
 Să scape astă țeră de cruții seî călai
 D'afară și din untru ce sunt cu mult mai răi!

(Se aude afară sgomote mari.)

Voci în popor.

Trăiască Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe (salutînd la ferestă)

Trăiască și poporul!

(revenînd.)

Vai! ađi îmi strigă ura și toți îmi pórta dorul,
 Ađi mă primesc pe mine cu laude și flori,
 Si mîne tot aceiași, ușori și schimbători,
 Ca vînturile; pietre v'or arunca în mine!
 Domnia e ca nunta ce are ڟile line,
 Voióse, fericite la început seű,
 Si daca trece timpul, tot se preface-n reű!

Intră vătaful Andricu care ڟice:

Vasile Lupu fuge! se ڟice-că a pornit
 La hatmanul Smielinski... se duce, umilit
 Să céră ajutoruî?...

Stefan Gheorghe.

El îi va da ostire:

Ie cuscru; dar nu-mi pasă d'a lor înpotrivire!
 Matei și cu Racoți ne vin în ajutor,

Ei însuși în persoană cu totă oștea lor.
De astăzi mă voi uinge ca Domn p'acastă țară.
Dar Dómnă ce se face? trecut'a de hotară?

Andricu.

Trecut'a la Suceava cu cete de soldați.

St. Gheorghe.

Să plece; dar să trecă hotarul, n'o lăsați!

Ea are se-mi plătescă o veche datorie.

Voi face lui Vasile ce mi a făcut el mie.

Cei dinainte, boeri; ostași.

(se aud strigări de bucurie afară.)

Mai mulți boeri.

Hăveșescu

Moldova e scăpată de Domnul cel mai rău.

Mulți au avut a geme de jugul greu al său.

Boerii și poporul, mai mult cei ce în lume

Și-au fost legat ursita de tronul, d'al său nume!

Stefan Gheorghe.

Nu osindiți usure pe cei care Domnesc!

Ei sunt ce sunt supuși pe care-i cărmuiesc.

Orî unde robul nasce, tyranul se ivesce:

El nasce unde-un popor la voie-i se robesce.

Când e reu domnul țerii, poporul este reu:

El suferind robia merită jugul său.

Acolo unde popoli sunt demni d'a lor robie,

Ei luptă se-n tărăscă tyran și tyranie;

Dar unde neatârarea și dreptul ei măresc,

Nu-nclină a lui frunte; ci pe tyranii lovesc!

Veți se cunoscî un popor corupt ce jugu-i place?

Veți dacă ne dreptatea o suferă și tace.

Veți dacă el mai are de dreptul cunoscînță.

Veți dacă interesul îi schimbă a lui credință.

Aruncă-a ta privire, trecând p'acest pămînt

Precum arunci în cale-ți vederea p'un mormînt

Căci acolo nu este, nici viață, nici țară.
 Căci vițiul uscat'a orî ce a fost junie.
 Un popul care luptă tyraniî a 'ntări,
 Nu merită al plînge, nu merită-a mai fi.
 Cât cela ce domnesce va sci să fie tare,
 Și demn să pórte sceptrul, românul va fi mare,
 Căci némul nu cubóră în mórte și în somn
 De cât când moliciunea se urcă p'al seû tron.
 Un tron aduce drepturi; dar dă și datorie;
 Orî care este Domnul dator e se susție
 Acele drepturi sante, cu armele în mănî.
 Acésta fu Domnia odată la Romăni.
 Nu póte fi dreptate și viață-aici în țéră
 Pe cât Moldova nóstră va fi căduta-n héră.
 A nóstră datorie de Domn, orî care-ar fi,
 Ne chiamă a învinge, ne chiamă a muri!
 Voiû face datoria, ce tronul cere mie
 Căci numai astfel Domniî aû drept pe tron să fie!

Mai multe voci.

Trăiască Stefan Gheorghe!

Stefan Gheorghe.

Mă ascultați, boeri,

Să nu mai facem astăđi ce am făcut noi erî!
 Voi cărmui Moldova cu ómenî mari de nume
 De inimî, și de minte, să fiû mare în lume;
 Și ca să fiû, ministri mari ómenî eû doresc,
 Ca eû ce staû d'asupra, mai mult să mă măresc!

(la oparte.)

Eû ȑic aceste vorbe frumoșe de mărîre;
 Dar vaî! nu este-'n țéră putere, fericire!
 Nu este nedreptatea unui tyran saû Domn
 Ce pun în mănă-mî arma, ca să dărăm un tron.
 Ci numai resbunarea ce îmi privesce mie
 Și ca se-m' pac turbarea ce inima-mî sfășie

Eū fac sē cure valurī de sānge omenesc,
 Romāniū între dînşii cu mōrte îi sdrobesc,
 Om muritor, tu nu sciī sē faci nici reū nici bine
 De cāt atunci cānd pāsul te-atinge chiar pe tine.
 înră un curier.

Curierul.

Măria ta, cazacii cu Timuş au întrat
 În ȧră, opt miī ōmenī cu el au naintat.
 Vasile Lupu încă a strāns ostiri din ȧră.
 La Potricani pe dealuri ei taberi aşedāră.

Stefan Gheorghe.

Tu minţi. Vasile Lupu sē minţi te-a cumpărat.
 De spuī tu adevărul, se fiī un blestemat!

Curierul.

Drept spuī.

Stefan Gheorghe.

Kemeni Ianoş ostirea o trimise,
 Spătarul Diicu plécă, o blestemate vise
 Ce am d'un timp în cōce, v'aţi împlinit acum!
 A nōstră fericire n'a fost de cāt un fum?
 Sē nu perdem tăria, sē adunām ostire
 Şi Dumnedeş va face ce va avea de scire.

(către curier.)

Ce capi conjor pe Lupu?

Curierul.

Păharnicul Stefan,
 Nepotul seū; Iordake Cantacuzin muntean...
 El are opt miī ōmenī de ȧră...

Stefan Gheorghe.

Bărbătie.

Chemati pe Hăveşescu.

(înră Hăveşescu.)

Stefan Gheorghe.

Iti daū comanda ȧie.

Ostire voiū îndată!

Hăveșescu.

Am doăsprece mii.

Stefan Gheorghe.

De voiû învinge astăzi, ferice ai să fii.]

SCDNA III.

Pe o stradă la Iași.

Se vede popor adunat.

Un om din popor.

Ce scire de la ôste, Vasile e bătut,
Său Stefan Gheorghe?

Al doilea cetățean.

Incă nu-mi este cunoscut.

Nebunul vine, (la oparte.)

Să rîdem d'omenire! sciți voi ce e poporul.

El este tot d'auna bun cu biruitorul.

Puțin îi pasă care, vedeți ce mitocani!

(tare.)

Copii, vă daû o veste. Se bat la Potricani. X

(lumea se adună să asculte.)

Dar Domnul Stefan Gheorghe ca taurul se bate.

Toți.

Trăiască Stefan Gheorghe!

Nebunul.

Pe malurile late

A le Jijiî vine o ciată de călari

Cazaci de ai lui Timuș ce-n calec fără scări,

Cazacul se aruncă, pe moldoveni respinge.

Mulți moldoveni cădură și focul lor se stinge;

Vitejiî se destéptă în nópte d'aû fugit,

Mai jumătate ôstea lui Stefan a dosit.

Stefan și cu Kemeni cu ce le mai rămase

Prin codri cu rușine amară se retrase,

Acuma vine Timuș în Iași cu vechiul Domn
Vasile Lupu Vodă se ia el al său tron.

Mulțimea.

Trăiască Domnul Lupu !

Ăntaiul cetățean.

Jos Stefan trădătorul.

Altă voce.

Trăiască Lupul Vodă ! el e biruitorul.

Nebunul (la oparte.)

Tot este dar izbînda aicea pe pămînt
La cei ce nu au minte ! învingi, tu ai cuvînt.
(tare.)

Dar ascultați voi încă, copii ce-a mai urmat.
Venit'a Stefan Gheorghe, ca taurul turbat
Si au bătut cazacii de au perit ca ceața
Cînd pe mărêțul munte s'arată dimineța.
Vasile Lupul Domnul pe loc fu spunðurat
Cu toți ai casei sale, era un blestemat.

O voce.

Da ! blestemat ! se piară !

Altă voce.

Stefan se ne trăiască !

Nebunul.

O Dómn-te îndură de vița omenescă !

Alérgă ómeni și strigă.

O voce.

Vasile Lupu vine !

O altă voce.

Cazacii-alergați !

(Apare Vasile Lupu.)

Un om de la Spătărie.

Loc ca se trecă Domnul ! mojiți, ingenuchiați !

Nebunul.

Un înțelept găsește în astă sărbătoare

O țără ce trăiesce; eu un popor ce móre.
 Tot ce aici se face cu acești robî, popol ȑis,
 Nu merită-a se spune mai mult de cît în ris.

ACTUL IV.

SCENA I.

O Sală în palatul Domnesc din Târgoviste

Stefan Gheorghe (întrînd.)

Mai iatămă odată aici! dar ce schimbare!
 Cu inima zdrobită d'amară întristare;
 Invins în bătălie... așa ursita mea
 M'a înșelat, când mie ea dulce îmi ȑîmbea!
 N'ainte de a perde acéstă bătălie,
 Tot îmi jura credință, tot se plecase mie;
 Dar când perdui eu lupta și cu puterea mea,
 În înfruntări amare urarea se perdea.
 Popor! în tot d'auna vei fi tu jucăria
 Acelor ce prin tine lucreȑ se-ȑi dea robia?
 Popor copil, vei crede mai mult tu pe cei rei,
 Vei crede tot d'auna ca scăpători ai tei,
 Căci știu se te atingă cu vorbe rēpitore?
 O Domn! tu esci ca arbor pe care vin să sbóre
 Gingașe, dalbe paseri pe cāt e înfrunȑit,
 Și cānd a lui cunună sub vînt a vesteȑit,
 Indată toȑi îl lasă! Dar arborele pôte
 Sē se încarce încă de frunȑele lui tôte?
 Și-atunci!... voi eu sci mai bine ce voi avea să fac
 Cu paserile mele... acuma dar să tac!

Stefan Gheorghe; Matei Basarab; Ghinea; Vărdaru.

Matei Basarab.

Ah! Vino mai aprópe!... voi a ȑi perdut în urmă

La Potricani bătaia?... dar lupta nu se curmă...
 Imi spune, cum fu lupta ?

Stefan Gheorghe,

Cazacii numeroși,

Atați precât sunt zile în anii ce-i frumoși
 Ce fac o viață-n tregă de om, se arătară.
 Când a le noastre cete în fugă îi luară
 Pe dorobani. cădură d'odată peste noi
 Ca lupii ce s'aruncă în turmele de oi..
 Abia scăpaiu cu viața...

Matei Basarab.

Ei au de gând să vie

Aice cu resboiul? așa imi scrie mie...

Stefan Gheorghe.

Au și intrat în țară.

Matei Basarab.

Dar am trimis spre ei,

Pe Diicu vel Spătarul și cu ostași d'ai mei
 Ca să-i oprască calea...

Cei dinainte, un curier.

Curierul.

Vasile vodă este în țară... a învins
 Pe Diicu vel Spătarul : Focșaniți lă coprins,
 Vin cetele cazace cum vine vijelia.

Matei Basarab.

Orî unde nu iaș parte, se perde bătălia !
 Așa în noa luptă eu nu sunt de prisos.

Vărzarul paharnicu.

Să ne gândim la pace?

Matei Basarab.

Vorbesci ca un fricos!

Vărzarul pah.

N'aveți ostire strânsă, noi nu v'om birui...

Matei Basarab.

Aşa dar se ne punem cu toţi a muri,
 De frică a perde viaţa?... nu! frica nu m'abate!
 Cu şapte mii de ómenî ce am aici m'oiu bate.
 Tu nu sciî se întîmpini cu suflet de bărbat
 Nenorociri ce-n viaţă ursita a lăsat?
 Când dece ómenî numai au se-mi urme de mie,
 Voiu merge a mă bate căci este-o datorie.
 Voiu numele-mi se aibă mai mult de cât o di
 Aici în lume viaţă, voiu merge a muri.
 A sci se mori în luptă, e încă a învinge!
 Ah! daca vre odată tăria se va stinge
 În poporul acesta, tot sufletul robit
 Va cugeta ca tine, tu care-ai putredit!
 Ce nu poţi de a ţi face o sântă datorie
 De cât cu siguranţa da-n vinge! mişelie!

(către Stefan Gheorghe vodă.)

Andi tu, moldovene din neamul meu român,
 Ce spune astăzi mie ast venetic bătrân?
 Aşa sunt toţi streinii, n'au inimă de ţeră.
 Bani! bani! nimica alta... oi se-î arunc afară.
 La Finta mă voiu duce cu şapte mii bărbaţi
 Dar tari prin vitejie şi-n lupte învăţaţi!
 Să dovedim acolo, prin o voinţă-adîncă
 Că patria lui Negru nu este mórta încă!

SCENA II.

In cort în tabăra de la Finta.

Dijcu Spătarul, singur.

N'am fi pierdut bătaia nici de la Potricani
 Nici cele ce urmară la Milcov, la Focşani.
 Eu am voit să pierdem! nu va se-mi dea el mie
 Domnia din Moldova, nici pentru ei să fie!

Intră Matei Basarab. și Stefan Gheorghe.

Mathei.

Spătare perđi bătaia orî unde te găsești.
In cele mai din urmă te lași se te sdrobesci
La Milcov! și se prade Focșanii cu urgie!

Diicu Spătarul.

In Prahova bătaia fu priinciosă mie.
Doi căpitani de frunte cazacii au perđut.

Mathei Basarab.

Sunt jocuri toate acestea; bătae n'am vedut.

(Intră un curier.)

Curierul.

Pre înalțate Dómnne! ostirea căzácescă
La Cocoresci se află; în casa boeréscă
Remase astă nópte Timuș; când a plecat
El caselor, grădinii în urmă foc a dat.

Mathei.

Sciî câți sunt ei în număr? Sunt noă miî munteniî.

Curierul.

De doă orî pe-atâta cazaci și moldoveni.
Sunt, Dómnne. moldovenii opt miî am auđit.

Mathei.

Ne-om bate fie care ca doi

(S'aude sunetul unei trumbețe.)

Un ostaș.

Sol a venit.

Mathei.

Il voiă.

(Intră Solul.)

Solul.

Vasile Domnul prin viersul meu îți dice
De vei cu-a ta ostire se te ridică d'aice,
Indată se daî arme, merinde, pe Stefan,

Și cheltuiala tótă resboiului d'un an.
 El ție lasă viața precum și-a ta Domnie ?
 Iar daca a ta frunte se-nalță cu mândrie,
 El va veni la tine să smulgă barba ta.
 Iar al seü fiü mai mare pe tronuți va urca.

Mathei Basarab

Veï spune lui Vasile se vie cu putere
 Se ia aceste bunuri ce de la mine cere.
 Desprețuiesc cazacii și tare rîd de el.
 Mai spune tu din partei că el este mișel,
 Căci vine cu streinul se bată România.

Solul.

Rēü faci de nu faci pace : perđi țera și Domnia.
 (Solul ese.)

Mathei Basarab.

Căți ómenī aī, Stefane ?

Stefan Gheorghe.

Trei sute moldoveni,

Aleși.

Mathei.

Poloni ?

Diicu Spătarul.

O mie-călări, mai mulți Seimeni.

Și dorobanți de țără, secuī, și ungurime.

Dar cetele din urmă la număr sunt puține.

Mathei.

Dați semnul de bătaie ! un cal acum doresc

Se trec ostirea-n față, căci voiü că se-ī vorbesc.

Eü voiü lua comanda. Iar ție cer ertare,

O patrie Romăvă, de sângele teü care

Aici o se se verse, Romăniī cu Romăni

Se luptă, vai ! puterea din ei făcu păgăni !

SCENA III.

In cort din tabăra lui Timuș.

Vasile Lupu. Timuș.

Solul.

Mathei nu va de pace-nici să audă el.

Și îți trimite vorba amară de: mișel!

Timuș.

Indată să începă bătaia!

Vasile Lupu.

Nu! ci măne.

Ți-e óstea obosită de cale, să amăne

Lovirea!

Solul.

Nu se póte. munteni sunt în rând,
Vin, semnul de bătaie aú dat, plecați curind.

Vasile Lupu.

Timuș-ce faci? Ce este acéstă nepăsare,
Ostirea căzácescă sub tine rînd nu are,
Tu nu-ascuți pe nimeni și capiî nu te-ascult.
Lipsesce rînduiala, acésta este mult.
V'om perde bătălia.

Timuș.

Ostirea cazácescă

Chiar obosită, bate ostirea muntenésnă

Și orî ce altă óste.

Vasile Lupu.

N'ai plan de a lupta,

Nu scîi nimic de locul ce trebni a lua.

Mathei păstréđă locul cel bun; orî ce lovire

Nu póte rău se-î facă.

Timuș.

Mathei n'are ostire,

Sunt ómenî de hărtie, eú suflu și ei per,

Tu ai să vezi ca ceața urcându-se la cer
Grămezi nenumărate de suflete, răbdare!
Tot este pus la cale, nu este nepăsare.

Un colonel cazac.

Vrăjmașul se arată!

Timuș.

Se dea semn de resboi.

(Se scolă beat dupe pat și cântă.)

Aidem la bătaie! vă bat pe toți pe voi.

Vasile Lupu.

Oh! ce ne fericire!

(către paharnicul Ștefănică care intră.)

Nepoțe, noi nainte!

Să-n vingem saū Moldova se schimbe în morminte!

(Se aud trîmbițe.)

SCENA IV.

În cort la tabără din Finta.

Ștefan Gheorghe.

Se bat măreț muntenii când Domnul lor e tare

Și știe cum se-î ducă la foc, pericol mare!

Pe Roșii îi goniră germanii pînă la cort.

Mathei nu perde mintea-și ochii lui se port

Pe aripa din drépta, acolo el se duce

Infrînge călărimea moldovii și streluce

Antăia biruință. Când Timuș a lovit

În centru, și în stînga, Mathei a revenit;

Acolo-cu turbare, se hotărasce sôrtea.

Acolo și cazacii, cădînd, resuflă mórtea!

În stînga călărimea Polonă a-n cărcat

Cu sabia în mână; pămîntu-a tremurat.

O plóie cu furtună se varsă de o dată

În fața ostii care se vede fărămată.

Copacii se restórnă și fac un sunet greú

Gem ape, ploie, vîntul; e a lui Dumne-deu
Urgie; Moldovenii dau dosul, îi urmêdă
Cazacii, Mathei vodă ostirea-m bărbătédă.

(Intră Diicu Spătarul și alții.)

Diicu.

Mathei nu merge bine, picioru-î e rănit.
Peicul lângă dînsul în dată ce-aû simțit,
A alergat se-î ție pe cal; dar Domnul mare
L'a înbrăncit, în luptă el vré s'ê stea călare,
Și ôstea-m bărbătédă ca cînd n'ar fi nimic,
Ascunde a lui rănă; Mathei este-un voinic.

(Intră Mathei Basarab adus pe mîni de ostași; îl pun pe un pat)

Mathei.

Un medic! n'aveți teamă! o rană ce pistesce;
Bataia-î cîstigată; e tot ce trebuiesce.
Îți mulțumesc, o Dîmne, că n lume am venit
Pe cînd Românul scie a fi ne biruit,
Și pôte s'ê cîstige cu armele în mînă
El singur dreptul țerii și cinstea sa Română.
Cădutaû mulți din ôstea Moldovei lucru-amar!

Diicu Spătarul.

Peri stolnicul Bucium, Hristodor căminar,
Din capii căzăcimei a fost multă perire.

Mathei Basarab.

Lui Dumne-deu s'ê facem cu toții mulțumire,
Căci de la el isbinda s'a coborît pe noi.
Stefan îți dau ostire și plécă către voi,
Ia tronul, ia Domnia! tu Dîiculê Spătare,
Veî fugări vrăjmașii; nu voiî fapte barbare.

SCENA V.

Sub un cort, în tabără (e nîpte.)

Stefan Gheorghe.

O mare vijelie cu plóie, a trecut

Și-n tabăra streină d'odată a cădut,
 Pe când la noi, nimica! acéstă plóie tare;
 A hotărît isbinda în astă luptă mare.
 Mathei mî a dat ostirea, ca sê-l gonesc cumplit,
 Eu iam sdrobit la Sirka... Vasile a fugit
 Și, în Suceava mindră în care se ascunde,
 A lui frumósă Dómnă, eú caut a pătrunde.
 Tot alergînd cu gîndul sê puî mîna pe ea,
 Simț cã acum, trăiesce în cugetarea mea,
 Arđînd de frumusețe, de nobilă mândrie,
 Frumósă ca lumina ce trece-n vijelie!

(El începe sê aromeđe, culcat pe o bancă.)

Ce vii! frumósă umbră? dar vin! eú te iubesc!
 Ai părăsit tu óre locașul pămîntesc
 Și sufletu-ți se-'n turnă acuma către mine,
 Saú o visare dulce îmi pórtă către tine,
 A mea închipuire? Vai! dacă ai depus
 Aceste lanțuri crude ce 'n lume-te-aú supus
 Și ai sburat ferice în negrele deșerte
 De aer, spune mie se-m pac aceste certe
 Și lupte sângeróse, căci pentru tine eú
 În a Suceavei pórtă înfig paloșul meú.

Umbra Dómnai.

Nu; om plin de cruđime! eú încă sunt în viață,
 Sub forma de femeie ce ochii tei resfață:

Nu am perdut nimica din nuri pămîntesci,

(desface vóul ei și lasă sê i se vađă fața și părul ce-l cade pe umeri
 rîrînd.)

Ai đis cã sunt frumósă... nu vei sê mă privesci?...

Vin! a iubirii cupă e plină, e spumată.

De fermecul ei dulce, tu bea și te-îmbată!

Căci vîntul o sê sufle și florile ceresci

Sê v'or pãli îndată! vin, vin, de mă iubesci!

Înpius d'a ta dorință ca sê pătrunđi la mine,

*

Tu ai-a trece încă, prin sânge, lacrimi, chine...
Eu viu de bună voie, ți-a duc ce ai cerut...

Stefan Gheorghe, (vorbind în somn)

Vin, tu frumoasă rădă ce sorele-a perdut!
De când eu sunt în lume, tu mă-amăgești pe mine!
Vin, și revarsa-n cale-mi și viață și lumine?

Umbra Dómei.

Nu sunt în chipuire ce visele produc;
Sunt Dómnă, sunt femeie, și ție îți aduc
Comori de frumusețe, plăcere nesfârșită.

(șade lângă dînsul.)

Pe când ne fericirea adórne obosită
Și timpul ia în sborui pe slabul muritor,
Ce ne-n grijind acum, privesce-n viitor,
O di e viața nóstră! și roa dupe flóre
Nu este mai plăpândă sub rațele de sóre.
Prelumul ce se-naltă din cupa unui crin,
E viața nóstră-n lume .. sê nu uiți că murim!
Dar inima-mi e plină d'amor și de plăcere.

Vedî-nóptea este-adîncă și plină de mystere.
De astăzi până mâne scim noi ce s'o-ntâmpla
Pe sinul meu grăbesce de plécă fruntea ta.
Mă lasă a depune nectarul guri mele
Pe fruntea ta bătută de a le vieții rele,
Așa precum plăpândul și delicatul crin
Pe vîntul dulce-al serii aruncă-al seú suspin.
Adormi, durere-a lumi! voi óre fugátore
Venii și beți cu mine plăcerile ușóre!

(îi întinde mánile.)

Dar e târziu. ascultă! tu nu ai audít
Cántările de paseri ce díoa a vestit?
E díoa ce sosese și care îți aduce
Un tron, un nume mare și rásbunarea dulce!...

Stefan Gheorghe.

Nu este încă ziua ce ochii tei resfătă.
E ămbetul juneții ce luce p'ata față.

Umbra Dómnnei.

Nu veđi tu diminéța cu pěrul aurin,
Cu rumenele buđe!

Stefan Gheorghe.

E buda-ți de rubin

Ce pare printre valul cositei negră, lină
Ușure aurită ca norul de lumină,
Când luna se ascunde sub piscul furtunos,

Umbra Dómnii.

N'auđi privigătórea cu viersu-ı amoros
Ce cãntă-a sa iubire în valea înroată?

Stefan Gheorghe.

E viersul teú cel dulce ce-auđul meu îmbată.
De ce fugi de lumină? pe drumul lor ceresc,
Nu pot se se 'ntělnescă doi sóri? se pismuesc?

Umbra Dómnii.

E alba diminéța cu cenele în roă
Că nóptea se redică ea ne vestesce noă.
Amoru-ı fiú al umbrei și-al dulcelui myster
Când ziua se arată, el fuge către cer.
E ziua care vine; bea dar cu bucurie
Din buđa mea ce arde, cerésca-ı ambrosie.
Ce întěrđii? de spinii de ruje te sfiesci?
Întepă ruja; însă te lasă se-o repesci.
Amorul nu ascultă, gonesce cuvintarea.
Rușinea se inhére, el a chemat uitarea.
Nectarul p'a mea buđa se varsă, vin, îl bea!
E viața, mori; dar sórbe, suflarea dulce-a mea
Suflare-n bălsămită ce dă plăcere, viață,
Ca frageda recóre ce varsă-o diminéța,
Din cóma-ı poleită, din sinul ei de flori,

Din mana-sa de ambru gonind ai noptii nori.
 Vin! fața mea sub ochi-ți fericite se luminează,
 Așa precum la soare în-vie o grădină.
 Vin, varsă a lor rădă, desvoltă răpitor
 Aceste flori născute când suflă-un dulce-amor.
 Culege tot ce-î roă, parfum, amor, plăcere
 Precum un roiă culege din flori o dulce miere!
 Tu ai dorit aceste comori ceresci de nuri.
 Imbătate de ele! sunt flori de păduri
 Perdută. frumusețea-mi ce face-a ta uimire,
 Nu-și a deschis ea vëlul de cât la o privire.
 Recorea astor bucle, curatul lor rubin,
 Suflarea mbălsămită, ce lasă al meu sin,
 Și flacăra cea vie ce stinul meu aprinde
 Vestesc că-amorul dulce acum antai mă prinde.
 Culege flori de dăile n'ainte d'a păli.
 Femeia este flori, și flori e d'o di.
 (umbra dispăre.)

Stefan Gheorghe, (stergându-se la ochi.)
 Ea s'a topit ca visul! pre viul Dumneșeu ..
 (Strigă.)

SCENA VI.

Stefan Gheorghe ; Vătaful Andricu.

Stefan Gheorghe.

Nu ai vădut pe nimeni, eșind din cortul meu?

Vătaful Andricu.

Pe nimeni!

Stefan Gheorghe.

Nălucire a gândurilor mele!...

Departe este diora?

Vătaful Andricu.

Albitău multe stele

Și răsăritul luce în podobit de dor!

Stefan Gheorghe.

E timpul să se scôle vitejii luptătorii!

Cei din ainte, căpitani de ôste.

Un căpitan.

Aduc o veste bună. Vasile Domnul țerii
La Hanul, astă nôpte fu pradă a vândării:
A fost la cel din urmă să coară ajutor;
Dar hanul îl închise...

Stefan Gheorghe.

Trufașul domnitor!

Scăparăm dar de unul! dar Timuș e-n cetate!...
Cu ori ce preț chiar astăzi noi cată a străbate
In aste ȱiduri negre! Semnalul dar să dați
De luptă! și năvala frumos să-o îmbinați!
N-am teamă că ostașii să n'aibă cuteȱare:
Mi e teamă de prea multă, prea iute-n ferbintare...
Să se aducă calu'mi!

(Căpitani se retrag.)

Stefan Gheorghe, Andricu.

Stefan Gheorghe.

Așa se va-n plini

Acéstă răsbunare; așa dar eu voi fi
Domn in acéstă țeră! Vasile-i in robie
Și Dómna lui...

Andricul.

D'acuma a să se plece ție...

Stefan Gheorghe.

Trăsnesce tunul!... lupta începe... calul meu!
Dă-mi armele îndată!... tu nu scii ce simț eu!...

(Se armează.)

Ce foc pătrunde sinu-mi; tu n'ai o răsbunare
Că să astepti din luptă, și-un tron, și-un nume mare,
O lume de dorințe ce vin și îți ȱimbesc
Și când vei a le prinde, se sting, se risipesc!

Vești tu, acésta Dómnă, cū voiū sē fie-a mea !
 Căci rana ce odată eū am primit e rea,
 Deschisă ; mă supune, și timpul ce se duce
 Mai mult o venineadă, mai multă hrană-aduce.

Cei din ainte, Căpitanul.

Căpitanul.

Așa cum picătura prin pietre a trecut,
 O veste din cetate la noi a răsbătut :
 Timuș e mort: o bombă din a le nōstre arme
 Cădută lângă dînsul și a cătat sē sfarme
 O ladă ; astă ladă spărgându-se cumplit,
 O țandără lovindu-l, cazacul a murit,

Stefan Gheorghe.

Asaltul sē începă!... îmi dați un steag în mână !
 (bubuitul tunului și strigări se aud)
 O parte dela ȕiduri acolo se derimă ?

SCENA VII.

O cameră în sala domnēscă în Suceava.

Dómnă, singură, (sculînduse.)

Sē varsă ȕori de ȕioă, o luptă va mai fi
 Și lupta cea din urmă ! dar tu, frumoasă ȕi,
 Ce îmi aduci tu mie ? aduci tu fericire
 Sau lacrimi și robie, și doliū și peire ?
 Aș vrea mysteru-acesta din buȕa-ȕi de rubin
 Sē spintece ferice etherul de senin,
 Se vie păn la mine, și mie se-mī dea scire
 Ce-a hotărit ursita prin tainecele-i fire !
 Amară resbunare acum se va-n plini !
 Ursita ce m'astéptă mult eū doresc a sci.
 În timpu-acestor lupte, și lungă suferire,
 Ca o plăcută bóre, o fragedă simȕire
 Se lēgană și varsă nectarul cel ceresc.

Ce tinerețea-mbată: mi-e frică că-l inbesc!...

De va cădea cetatea, ce sórtă îl astéptă?

El va muri sub ura ce ne-ncetat destéptă

În sufletul lui Ștefan o certă din trecut...

Să póte să se ducă?...

Intră **Toma Vornicu**

Bătaia a-n ceput.

Nu scim ce o să fie... dar știu că e mai bine,

Să scapi curînd d'aicea (la oparte.) amorul arde-n mine!

Cât este de frumoasă! ce suflet delicat!

E timpul a-îo spune; nu este un păcat.

Scim noi ce o să fie de astăzi până-n séră?

De voiuri muri, se-o scie.

Dómnă.

Domnia fuse céră.

Ce se topi la focul de patimi ómenesci!

Dar pentru ce esci palid și-adînc pari că gîndesci?

Toma Vornicul.

Mě-n tr. bi de ce sunt palid? și gînditor? voiuri spune

Dar să nu riđi o Dómnă, d'acéstă slăbiciune.

Iubesc pe o femeie.

Dómnă.

Iubesci? și nu mi ai spus?

O teneră fecióră munteană te-a supus?

Dar e frumoasă?

Toma.

Ai đice veđînd frumoșa-î fața

Că điorele aű încă o soră-aici în viața.

Nimic nu e mai dulce ca chipul ei ceresc!

Corónă si mărire și nume se pălesc

Când ochii-n a lor rađa, cerescă strélucire.

Lumin cum luce-n aer a stelelor đimbire!

Dómnă.

Și o iubesci?

Toma.

Me-n bată d'amor și de plăceri
Precum îmbată cerul repitele vederi.
Ea face viața-mi dulce, precum lumina vie
Ce poleesce fruntea de nor de vijelie.

Dómna.

Dar ăsci perdut! Ea scie că astfel o iubesci?

Toma.

Nu scie.

Dómna.

Cine este.

Toma.

O las că se-o ghicesci.

Dómna.

Ghicesc. nu-ți dau dreptate, e o copilărie.
Va trece. nici odată nu mi ar fi venit mie
În gând se-mi dai cuvîntul d'acésta să te cert.
Veđi, nu îți dic nimica, ba încă ești te ert.
Ca de acum n'ainte să taci, să ai putere
A-n vinge o simțire nebună, Dómna-ți cere.

Toma.

Maî bine cere-mi viața, ferice o voiui da.
Eu sunt stăpân pe viață nu, pe iubirea mea.
Pe fruntea mea-n tristată revarsă o privire
Ca o ceréscă rață, se mor de fericire!

Dómna.

De ce acea simțire în sîn n'o învelescî?
Cădută din mărire pe ceia ce iubescî
Veî să o veđi? veî lacrimi în ochiî se-lucéscă
Veî umbrele trădăriî pe frunte-î să plutéscă?

Intră Ștefănuță.

Ștefănuță.

Fimuș, lovit d'o bombă, în cortuî a murit.

Dómnă.

Acum nu mai rămâne nimica de dorit?

Toma Vornicul.

Să părăsim cetatea!

Stefănuță.

Dar e înconjurată

De ostile streine...

Dómnă.

Ursita-î ne-mpăcată!

Lovescă dar asupră-mi! voiû astepta aci.

Și de va fi scris mórtea, ei bine! voiû muri!

Toma (către Dómnă.)

Oh! v'om muri-n preună!

Intră Astrologul.

Astrologul.

Asaltul daû t'afară.

Oraşul cere pacea; muntenii dărămară

Mai multe părţi din ȕiduri şi intră ne-n cetat

Ca apa ce pătrunde în vasul fărămat

Pe mări vijelióse.

Dómnă.

Ce mai putem dar face?

Capitulind, se cerem ca se ne lase paco?

Astrologul.

E prea târđiû acuma... îndată ei v'or fi

Aici.

Dómnă.

Atuncea, vie! mai bine voiû muri!

Cei din ainte, ostaşi, mai pe urmă Stefan Gheorghe.

(se aud strigări afară.)

Un ostaş.

Aici, băeţi, pe dinşii!

Un alt ostaş.

Ah! iată o femeie...

O iaă, căci e gingaşă!...

Alt ostaş.

Veđi n'are ea vr'o cheie?

S'o dai aici!

Cel d'al doilea ostaş.

Puicuță, ia vin pe peptul meu?

Nu scii de când te caut aici în țără eă!...

Muream de dor de tine!...

(ostaşii rid.)

Cel din tăiū ostaş.

De unde scii tu óre?

Al doilea ostaş.

De unde dar din Doină (cântă).

Inima i e o vulvóre,

Sufletul ei este-o bóre.

Ochii ei sunt foc de sóre,

Fața este o lumină.

Sinul ei e o grădină,

De crini și de ruje plină.

Păru-i umbra plutitoare.

Trupul arbor în ninsóre.

(Ostaşii se luptă care se o ia.)

Toma Vornicul (scotind sabia.)

Te trage de acolo! saă viața ți am luat!

Al doilea ostaş.

Scurtați din capu-i virful căci e cam țuguat!

(ostaşii tabără pe dinsul.)

vine.

Stefan Gheorghe.

Ce faceți voi acolo? ostași sînteți cu nume!

Păgăni sînteți cu fapta! în lături, vi se spune!...

(ostaşii se retrag și es.)

Stefan Gheorghe către Dómnă.)

Vin, Dómnă, nu ai témă, apropiete, vin!
Tu tremuri ca scântea ce iarna-n ger dărim.

Dómnă.

Tyrane! de-mi tu pace! și dute de aici!

Eram în astă lume voiasă și ferică.

Tu ai schimbat în lacrimi, în chine, în dureri

Sub pasurile mele poteca de plăceri.

Tu ai trădat pe Domnul ce se-n creduse-n tine.

Tu te-ai vîndut, tyrane, dorințelor streine,

P'un tron, cu hotărîre din tare, se-l slăbesci,

Se-l faci ca al tei suflet, ca el se-l umilești!

Tu ne-ai răpit domnia ce ca un dulce sóre

Varsa p'acéstă țără o viață-n floritoare.

Vasile dase țerii lumină și sciinți;

Prin scoli el ridicase chrestinele credinți,

nobilase dorul de țără, de jertfire.

A fi din a sa țără era o fericire.

Ce ai adus în locu-i? tu toate le-ai stricat

Și la streini venetici tu pradă țăr' a-i dat.

Acuma pune biruri și vinde tot ce are

De la străbuni acéstă Moldovă în păstrare.

Moșii și vase sante se saturi pe ai tei,

Ne săturați, mari turme de furî și de călari.

Și di, fără de rușine că Domnul ce se duse

În datorii, prin pradă, el țera abătuse,

Tyran tu îl numesce, și vîndător-mai di.

Căci nimeni nu respunde, tu singur poți vorbi.

Ia arma calomnii! adesea isbutesce.

Ea este ca tăciune: nu arde; dar mănjesce.

Stefan Gheorghe.

Impacă-acea mănîe în care tu te duci.

Ea n'are drept se verse în ochii cei mai dulci

Văpaia sa de ură!

Dómnă.

Tu ești un demon care
Nici lege, nici rușine nici conștiință n'are.
Și nerecunoștința ce este legea ta,
În dorul tău de bine, tu cauți a scuța.

Stefan Gheorghe.

Nu mă cunoști tu încă!

Dómnă.

Ești demon în ființă.
N'ai inimă, puterea e totă-a ta credință.

Stefan Gheorghe.

Nu mă cunoști, veď bine, puterea o iubesc
Nu pentru că-i puterea; dar pentru că găsesc
În trînsa visul dulce ce-îmbată a mea viață,
Ast vis de fericire, plăcere și dulceață.
O dulce frumusețe, demon sau Dumne-de-ă,
Sub chipul de femeie uimesce ochiul meu.
Am resturnat domnia Moldovii prin trădare,
Am înecat în sânge această țară mare,
Am ridicat pe sînuî prădi, sabie și foc
Ași fi făcut cenușă și om și acest loc.
Și toate-aceste rele eu le-am făcut în lume,
Nu pentru tronul țării, nu ca se mă fac un nume;
Căci tronul este grija, mărirea este-un vis
Ce pe ai lumii aburi deșertăciune-a scris;
Un foc ardea în sînu-mi, o flacara-turbată
Simțire ne-n țelăsă ce fermecă, îmbată:
Amorul tău cel dulce, vai! tot ce-am făcut eu.
Făcut'am pentru tine și pentru-amorul tău.

Dómnă.

Tu minți tu ești un demon ispititor, rușine!
Eu te urăsc! veď mórtea, veď tartarul în tine.

Stefan Gheorghe.

Eu te iubesc, și-n sînuți privesc un dulce raiu.

În ochii tei un sôre din ȃilele de m  i  
 În bu  a ta suflarea de dulce ambrosie
 Ce varsă-n s  nul serii o rujă de c  mpie.
 Se bea   acea suflare   i apoi poci   se mor.

Dómna.

Se-m   be   a mea suflare, tu demon trădător!
 Mai bine se-o bea mórtea! Iar tu se ai în lume
 O via   lungă! omul v  rtos la al te   nume
 Tăcerea s   p  stre  ! se ve  i în jurul te  ,
 Tot ce-ai făcut tu bine, privit de to  i ca r  u.

Stefan Gheorghe.

Cuvintele ce-n frunt   venite de la tine
 Sunt   n  ep  r   de rujă, căci ruja are spine.
 Eu te iubesc.

Dómna.

P  m  ntul,   i cerul răbdător
 A   ca să va    încă pe tron ast trădător?
 Dar cerul ce trădarea lovesce-n fie-care,
 Rebday'a o domnie născută din trădare?

Stefan Gheorghe.

  mi trebuia puterea,   i tronul,   i ostirea
 Ca să ajung la tine; la tine fericirea
 M   invita. cer, aer,   i via  , Dumneșu
 Tot ce-mă plăcea în lume vedeam în s  nul te  ,
 Ca paser   înfocate ce-n aere se scaldă,
 Ca v  nturi ce se-mbată în primăvara caldă,
 Ca stele ce scântee în sere de plăceri
   n dulcele de  serte ce se întind sub cer  ,
 Pe rujele   i crini   ce s  nul   i în-cunună
 Se îmbăta ferice iubirea mea nebun  .
 Nu mă face dar mustrare de cele ce-am făcut;
 Ca să ajung la tine prin s  nge am trecut.
 Căci te iubese, o Dómnă! po  i s   t  njesci amorul
 Ce tu   nsufli? Cine   i a spus vr'o dată dorul

Ce sufer pentru tine? oh : daca tu ai sci
 Ce flacăra mă arde, tu chiar te-ai îmblindi,
 Și ca un cer d'aramă ce varsă pe o floră
 Palită ploiea dulce și bine făcătoare,
 Și astfel îi dă viață, tu poți ai lăsa
 Pe focul ce mă arde, o lacrimă-a pica!

Dómna.

O prefăcătorie! satana este-n tine;

Stefan Gheorghe.

Amorul, nu satana, domină-acum în mine.
 Se erți ori ce greșală, și inima ți dau eu
 Cu mâna și cu tronul, îți jur pe Dumnezeu!

Dómna.

Nu voi se mă dai tu mâna! femeia lui Vasile
 Nu va nea-n rüşine amarele ei zile.
 Ea va muri mai bine de cât a ți se da,
 Pe sociul ei în viață, ea nu poate uita.

Stefan Gheorghe.

O slabă picătură cădind cu ne-n cetare
 Pe marmur, îl scobesce; a mea iubire mare
 În inima ta crudă va sci așa face-un loc.
 Nu scii ce este încă o inimă de foc!
 E sórele el care ori ce înbrățișadă
 În dată înflorește, sau îl în-flăcăreadă.
 Și ghița o topesce, și-'n flăcărât o bea.
 Nu vei scăpa de mine frumoasă Dómnă-a mea.
 Așa te hotărasce și uită ori ce rele,
 Căci tu le esci datore chiar frumuseții tale!
 Un milion de viețe de ómenî sunt puțin
 Pe lângă-acele buțe ce-n cadra un rubin
 În care ochiul vede prin dulcea sa lucire
 Săruturi gracióse născând într'o dîmbire.
 Corónă nu ți nimica pe lângă peru-umbros
 Ce riură în valuri când sînul teü frumos

Insemnă a le vieții adevăriri plăcute.

Oh! cerul și pământul ar vré se le sărute!

Dómnă.

Cu astfel de cuvinte nu mă vei amăgi.

Stefan Gheorghe.

Tu ai a mea iubire; tu Dómnă îmi vei fi.

Te hotărăscesc-n dată?

Dómnă.

•Nu-am credința-n tine!

Stefan Gheorghe.

(Heveșescu care intră.)

Ostașii tei te cheamă, tot s'a curmat cu bine.

Am prins cu arma-n mână nepoții amîndoi

Al Domnului Vasile.

Stefan Gheorghe.

La Buciulesci la noi

Se-î ducî! Să ducî pe Toma Cantacozin, cu nume.

Și pe frumoasa Dómnă! ea este-a mea lume!

Heveșescu.

Mulțimea se adună se-ți strigă să trăiești!

Stefan Gheorghe.

Ea strigă tot d'auna, așa dupe cum esci,

Când Domnul să trăiească, când Domnul se nu fie!

Nu înțelegi tu ore că este nebulie?

Nu pune preț p'acésta! poporul ce urêdă,

Nu este, nu, poporul, ci-un om ce l'înbiadă.

El nu scie nimica de intrigă, de boeri:

Tot ce el scie încă, sunt a le lui dureri.

El crede șarlatanii, ce-î spun d'a lui durere.

Așa sunt cei ce sufer. Iați ferea chiar în miere.

Să nu faci uneltirea ce alți Domni au făcut.

Cu cete poporane: cu toți ei au cădut.

Voci afară.

Trăiască Stefan Gheorghe! trăiască Domnitorul

Alte voci.

Jos Lupu! jos tyranul! jos, jos pe trădătorul

Stefan Gheorghe.

Comedie-omenescă! nimic nu s'a schimbat

De când trăiesce lumea! om! ai întârziat!

SCENA VIII.

In curtea închisorii.

Heveşescu, singur.

E noapte, luna doarme pe vëlul ei de nor
 Ca gîndul de plăcere pe fruntea cea în dor.
 — Va fi turbată noaptea, tot cerul se-n velesce
 De nori, nimic nu mişcă, nimica nu şoptesce,
 În noapte; iar tăcerea vestesce un timp reu.
 Nu doarme încă Dómnă închisă-n turnul seü.
 Veđ încă o lumină, ea suferă şi pare
 Tot mîndră în durerea şi cruda-î întristare!
 Nu va se se supuie dorinţii lui Stefan;
 Când el o curtenesce, ea-î ăice că-î tyran.
 Cu vorbe-n fruntătóre, îl blestemă, îl cértă.
 Si el ce o iübesce ca viaţa tot îi iartă.
 Sărmanul Domn, nu scie se fie fericit,
 Nu scie se cutede; el nu a mai iubit.
 Eü am încredinţare că Dómnă cea frumósă
 In sine de el rîde, de şi e măniosă.

(vine Stefan Gheorghe)

Dar iată Domnul Stefan, ce am eü lui de ăis?

Stefan Gheorghe.

Ascultă, Heveşescu, de trei orî eü ăi am scris
 Ca se omorî feciorii lui Hatmanul Gavriile,
 Acesti nepoţi de sóră ai Domnului Vasile.
 Precum şi p'acest Toma Cantacozin numit,
 Ce este închis aicea; d'aceia am venit.

Voiu se-î omor acuma, tu pe Seimeni îi chiamă,
Și pe călăi să vie, și nu ai nici o témă!

Heveșescu.

Pe Dómna încă, Dómne ?

Stefan Gheorghe.

Dar nu prin mórtea sa
Eú aș afla mijlocul de a mă resbuna.

Heveșescu.

Esci ager, nalte Dómne, sub arme-n bătălie ;
In luptă cu femeia esci fără bărbăție.
Și cutedarea-î totul cu-aceste dulci ființi.
Nu aștepta ca para se ți vie ea la dinți.
Ea n'are ca să vie ; de afli-n potrivire,
Nu te sfi ! o rujă o flóre de iubire,
Nu poți să-o smulgi, de dînsa se nu fii piscat reu.
Mânia la femeie e ghimpe dulce-al seú
Ce întîrită-amorul ; a ei înpotrivire
E fermecul ce-atîta mai mult a tu iubire.
Că-o face mai dorită și-î dă un interes.
Un fermec de plăcere, prin altele ales.
Pe cât de a învinge vrăjmașul, mai greu pare,
Cu-atîta biruința mai dulce fermec are.
N'ainte ! îndrăsnesce, lucrédă ne-n cetat !
Nici un minut de pace, și vei fi resbunat !

Stefan Gheorghe.

Mă duc în turn la Dómna, tu veđi de priveghédă
Seimenii și călăii.

(el. întră în turn.)

Heveșescu.

Dar cerul înorédă ;

E timp de desmerdare, o nópte de amor.
Mergi, mergi de îți resbună, trufașe Domnitor !
Tu ai beut paharul cel cu amărăciune,
Ferice cel ce póte în viață se-și resbune !

Dorința resbunării împacă-al nostru chin
 Și face să-amute, să tacă-al său suspin.
 Dar mai adesea ore, în loc de resbunare,
 Cel slab nu înțelege de cât iar înfruntare!
 Seimeni! Veniți aice sub arme! tu călău
 Tu pețitor al morții, ascute ferul teă!

ACTUL V.

SCENA I.

Dómna.

De multe zile-aice sub cheie viețuiesc.
 Cu fiu meu și nepoții lui Lupu; ei pălesc,
 Ca florile în brumă. Dar Toma, el îmi face
 De multe ori durerea în sufletu-mi de tace.
 Asupra-mi Stefan Gheorghe se pare supărat,
 Prin ómenii de gardă ce-aicea el mi-adat
 Mă turbură în nópte, aci ei vin a mi spune
 Că vor se mă-n venine, aci se mă sugrume.
 Aci se mă îneca prin vînturóse nopți
 În lacul ce revarsă dulci și duióse șopti
 Acolo sub fereste! Aicea locuiesc
 A lui bătrână mumă. Vai! ea nu mă iubesc!
 Neam plin de reutate! Stefan este turbat;
 S'adapă prin gîndirea unui amar păcat!
 Viniv'a el acuma? o Dómne, ce voiú dice!
 Sunt în a lui putere! o Dómna neferice!
 Nu am nici mîngîhierea ca viața-mi se mi ridic.
 Nu am venin, n'am arme, nu pociú se fac nimic.

Intră Toma Cantacuzin!

Dómna.

Cum te-ai lăsat călăii, cum ai venit aice?

Toma Vornicul.

O veste mult ferice

Ți aduc, tot este gata, veî, Dómnă, să fugim ?
In aste locuri triste să nu mai suferim ?

Dómnă.

Mi-aduci o bună scire! eă voiă pleca cu tine.
De a scăpa d'aice, e visul meu de bine ;
Dar fiă meu ?

Toma Vornicul.

Inpreună cu noi el va veni. \

Când nóptea jumătate în cursul ei va fi,
Noi v'om lăsa o córdă d'acolo prin fereste.
D'aici e scurtă calea, și gardă numai este,
Căci lacul udă casa... o luntre așteptînd,
Ne va primi acolo, și lacul străbătînd,
In nópte, v'om purcede în țera unгурéscă...

Dómnă.

Eă tremur la ideie se nu ne dovedéscă
Și perđ orî ce putere !

Intră Stefănuță.

De ce nu-s stăpăn eă
Pe voia mea ?

Dómnă.

Ce-ai face atunci, copilul meu ?

Stefănuță.

Că-ași face ? Ce ar face o pasere robită,
Când ar afla scăpare ..

Toma Vornicul.

Idea ta iubită,
Chiar în acéastă nópte se va îndeplini,
Acolo sub feréstă o luntre va sosi
V'om coborî pe scară de funii...

Stefănuță (ridînd de bucurie.)

Ce plăcere!

Sciū sē mē urc pe cōrde.

Dómna.

E lesne; dar tăcere!

Toma Cantacuzin.

Mē duc sē puī la cale, voi însă asteptați

Tot ce aveți aicea, aicea sē lăsați!

(Toma ese.)

Dómna.

Copile, ia ascultă, ce se aude ôre

Pe lac? nu veți lumină...

Stefănuță.

Se vede o vulvóre

P'un vas cu ômeni d'arme, seimeni, ei vin aci.

(O voce din afară.)

Ești la feréstă, Dómna, sē sciin de vei trăi!..

Dómna (la feréstă.)

Mē chiamă sē mē vață! de doă orī pe nópte

Acēsta se întîmplă...

Vocea d'afară.

Cu cine ai tu șópte?

Acolo?...

Dómna (arată pe fiul său la feréstă și luminarea.)

Vocea.

Astă nópte e cerul plin de nori...

O sē te-arunc în apă!... sē te-n necăm... sē mori!...

Sau daca nu vei mórte ne chiamă și ne spune

In ce loc ai averea?

Altă voce afară.

Maī bine-o v'om răpune...

S'o înecăm!...

Dómna.

O Dómne! dar ce-am făcut rău eu

De m'ai lăsat în mână tyranului cel rău ?

(Ea cade în genuchii.)

„Ai îndurare Dómnă de mine și mă scapă !...

Fă, cel puțin, acumă să mă arunce-n apă ?

Să se precurme munca ce aicea în cerc eă !

Stefănuță.

O maică ! ai răbdare ! e mare Dumneșeu !

Dómna.

Ași vrea să vie-o nópte de mórte mult amară

Să ploă foc din ceruri, să arză-acéstă țéră

Cu robii ce și daă viața și libertea lor

Să sprijine robia și-al lor apăsător

Uresc apăsătorii, dar robul mă desgustă.

Intră Toma Vornicu (cu o scară de funie.)

Toma Vornicul.

Acéstă scară-mi pare să fie prě îngustă ?

Se-n cerc la o feréstă... luminele suflați !

(Dómna stinge lumina.)

Toma Vornicul (de la feréstă.)

O luntre se opresce... ei sunt : ai mei argați.

(fluera și i se răspunde prin alt fluier de afară.)

Acumă, vino, Dómna ?

(Dómna se apropie de feréstă.)

Cei din ainte, Stefan Gheorghe, Hăveșescu, ostași cu luminări, fugarii rămân ne mișcați.

Stefan Gheorghe.

Deu ! a ți ales prea bine,

O nópte furtunósă ; dar a ți uitat, pe mine,

Să mă-n trebați ! hei ! Toma, aici cum te găsești ?

(cătrec Heveșescu.)

Tu nu m'ascuți, Armașe, decî credincios nu-mi esci !

P'acesta chiar îndată să-l duceți la-n chisóre.

El a voit să fugă, decî se nu vađa sóre !
Să duceți și copilul !

(către Dómnă.)

Să jacă acolo-n humă !
(Seimeni es cu Toma și cu Ștefănuță.)

Dómnă.

O Dómnă ! lasă pruncul să móră lăngă mumă !

Domnul către Heveșescu.

O masă să aducă și vinul d'Odobesci,
Voiu să cined cu Dómnă... ce stai tu și gîndesci ?
(Heveșescu ese.)

Dómnă.

Copilul meu, o Dómnă, el jace-n chisóre !

Ștefan Gheorghe.

N'ai témă despre dinsul, o dragălaşă flóre !
Eü am jurat odată că-î fi tu draga mea.
Și timpul vine acuma.

Dómnă.

O cugetare rea !

O sórtă ! nu se póte să trécă de la mine
Acésta cupă plină de mórte și rușine ?
Acésta cugetare aici dar te-a adus ?

Ștefan Gheorghe.

Acésta cugetare pe tronuî chiar m'a pus.
Veđi nóptea este adincă, accste albe valuri
Căntavor hymniî noptiî bătând aceste maluri.
Și fulgerul din aer va isbucni turbat.
Căci hymeneul nostru va fi ceva ciudat .
Ceva ce n'are nume, o crudă resbunare,
De care hystoria va spune-n depărtare.

Dómnă.

O ce nerușinare ! și ce ursită rea !
Poți perde a mea viață ; dar nu virtutea mea !

Stefan Gheorghe.

Acum de voie bună te vei pleca tu mie

Dómna.

O țără de durere, de pradă, tyranie!
 Asculta-mă, Stefane! d'atăția mari de anî,
 Tyranii aici în țera se schimbă prin tyranî.
 Acésta-î o credință ce tu ai dat în urmă,
 Credință ce-are astăzi acéstă slabă turmă,
 De robî ce se numesce popor, ne-atârnat.
 Și nu și cunoște dreptul fiind că-î degradat.
 Un neam ce se degradă, și perde-orî ce rușine
 Nu suferă în sinu-î mai mult un om de bine!
 Acésta ți a dat tronul! Stefane! ai trădat!
 Și popoul acesta ca tine degradat,
 Ți-a dat de sprijin mână; căci el numai rosesce
 De faptă ce degradă, de faptă ce-n joscesce;
 Dar tu nu ai rușine, când esci pe acest tron.
 Să umilești tu astfel femeia unui Domn?
 De ce verși peste mine a ta crudă mânia?
 Ce rău am făcut țerii? Ce rău am făcut ție?
 De vei lovi, tu dómne, pe cei ce ai cuvînt
 Se-î temî, din astă țără vei face un mormînt,
 Și-acest mormînt odată, cu a le lui ruine
 Se va vărsa pe tronuți, te va sdrobi pe tine,
 Și pe ai tei; puterea ce și face-un mare Domn
 E când mărinimia conjoră al seî tron.
 Când sânge nu îl udă; când crima nu-l atinge,
 Când tot ce-î foc din ceruri, în ură nu se stinge.
 Vei îngroșa tu lista pe care de mulți anî
 S'adaogă tyranii ce vin lângă tyranî.
 Stefane, domn al țerii născut dintr'o trădare,
 Eă nu pociu a ți da ție de cât disprețul mare.

(Serbii aduc masa, bucate, viunuri.)

Stefan Gheorghe (puinduse la masă.)

Dar lasă-acele vorbe și lângă mine, vin ;
Mi e părul alb, dar ruja ce luce lângă crin
Apare mai frumoasă!

Dómnă.

Nu voiū nimic, voiū mórte.

A dat o spadă țera la Domn ca să o pórte,
Să apere Moldova de voitoriī rēi.

Tu te sprijini pe dînsa, plăpândelor femei
Să le ridici tu cinstea! din fapta ta juniea
Va învăța să calce morala ; mișelia
Va fi în țeră-o lege! Jascultă-nalte Domn:
Când prin amare crime în viciū cade-un tron,
El numai are dreptul în viciū se lovescă,
Pe cel ce face crima mai mult să pedepsescă;
S'ar pedepsi el însuși în cei reū făcători.
D'aicea Domniī țerii se fac apăsători.

Stefan Gheorghe.

Oh! cât esci de frumoasă în lacrimile tele!
Ai dice-un gînd ferice, plutind în gînduri rele.
Pe ochiī tei de flacări lași cenele în jos.
Așa un nor se lasă p'un sóre luminos.
Și se topesce-n plóie.

Dómnă.

Un Domn putere are

Când póte să învingă în sine o rea mișcare!
Ai fost supus odată cu sufletul de Domn;
Cu sufletul de slugă ađi tu esci pe un tron;
Stefane, te înturnă din calea de perire!
Cinstesce o femeie ce-ī slabă, de-aī mărire!
Vai! daca la n ceputul domniī tu faci reū,
Ce aī să fiī tu óre pe la sfărșitul tēū!
Eu sunt nevinovată d'a sociului meu crimă.
Am suferit ca tine.

Domnul.

Dar ! inima-mă e plină
D'amor, dar frumusețea ți ai mei ochi a orbit
Ca sôrele pe cela ce-n trînsul a privit.

Idômnă.

Ai îndurare, dómne, și cruțamă pe mine,
Și-n tótă diminéța eă voiă ruga de tine
In ruga mea la ceruri, și daca vei muri
N'ainte mă, pe mormîntuți eă flori voiă respîndi.
Dar pune friă dorinții ce sufletuți slăbesce !
Și în mărinimie tu vin și-l întăresce !

Domnul.

Un dan un vînt se cêrcă se stingă-un mare foc.
Nici rugă, nici suspine, nici lacrimi nu aă loc,
Măi mult aprind în sînu-mă arđînda mea iubire.
Nu te ascult d'acuma măi mult, nici o șoptire,
Te plécă voei mele, saă jur pe viața mea !
Măi mult de căt o môrte aici tu vei vedea !
O rujă ce-n floresce în criniă de cămpie
Și varsă pe dulci zephiri miros de ambrosie,
Nu trage către dinsa arđindele cătări,
Precum a ta gurița a trage sărutări !
Vin, te voiă face dómă, ferice, și voiósă.

Dómă.

Femeia este-o dómă atuncă cānd e virtósă.

Stefan Gheorghe.

Fericea cea măi dulce, sārmanul muritor
Ce-aici o ăi trăiesce, o află în amor.

Dómă.

Amorul este-o bólă, decă fericire n'are.

Stefan Gheorghe.

Cānd stridia-ă bolnavă, dă dragă mărgăritare,
(el îi trece un braț peste mijloc.)

Ca umbră ce plutesce pe valea cea cu crin,

Tu lasă-a ta cosită se-nóte p'al teú sín!
 Ridică a ta mână de nea dup'a ta faţă
 De crini ce rumenéla uşure îi resfaţă,
 Ca cóma ta de aur se aibă liber loc
 S'alerge îmbătată în dulcele ei joc?

Dómnă.

Nu-imi atinge pèrul! nimic ce învelesce
 Ast suflet ce pe tine, tyrane, nu iubesc.
 N'ai dreptul tu în sinu-mi resfeţuri ca se cel,
 Femeie ce i curată şi mîndră-ntre femei,
 Nu îşi deschide sínul la aur, saú putere.

Domnul.

Nu aurul acumă în sínul teú drept cere;
 Ci mîna cea de ruje a dulcelui amor.
 Şi el din cer purcede.

Dómnă.

Fugí, om ispititor!

(Domnul o apucă înbraţe; ea se apără, şi se depărtedă, Domnul merge dupe ea, Dómnă îşi desfăce pèrul, o cóma lungă cade până la călcăie, cu pèrul ei ea face un streang, un nod care îl dupe gît şi îl ţine cu mîna, ea se sugrume singură la trebuinţă.)

Domnul vré sè-o ía în braţe.

Dómnă.

De-í cuteđa voiú stränge pe gît a mea cosită.
 Şi voiú muri îndată.

Domnul.

Pe dulcea ta guriţă,
 Nu face tu acésta!...

De mai întèrdieđi?

Toţi ce iubesci cu mórte loviţi tu ai sè veđi!
 Ascultă dulce Dómnă, de ai o armă-n mână
 Am alta, este mórtea, frumósa mea stăpână.
 E mórtea tutulora pe care tu iubesci.
 De cum veđi dice-o vorbă, aici o sè privesci
 Mult sânge; ia aminte! E négra-acésta séră!

Dómnă.

Cei ce iubesc în viață, tyrane, pot să piară!
Dar tu, dar tu înapu-mi nu vei putea intra!

Stefan Gheorghe (chiamă pe Heveșescu care vine.)
Și fiul seü se móră!

Dómnă (devenind palidă.)

Minutul este greu!

De mine te îndură, o mare Dumneđeu!

Să piară pentru mine aceste dalbe viețe

Iubite, pline încă de mare tinerețe!

Stefan Gheorghe.

Ce ăci? vei tu se móră?

Dómnă.

Urmédă-a fi tyran!

Și eü a fi virtósă.

Domnul.

Gîndesce!

Dómnă.

Încă-un an

De voiü gîndi, răspunsul va fi acésta: piară!

Domn fără de mărire! ô ne fericé țără

Ce suferă tyraniü când pe cei drepti lovesc!

Esă démnă se fiü prada acelor ce sdrobesc!

Nu se mai nasce încă un om liber în țără.

Din tr'un fumar o rujă mai póte se resară.

Pe mărăcine nasce adesea éra florü.

De ce și din robie nu nasc isbînditori?

Stefan Gheorghe, (cătře Heveșescu.)

Purcede se-ü omóre acum și se arate

La Dómnă aste capuri de sabie tăiate.

(Heveșescu ese.)

Dómnă.

Fugi, demone! de mine!...

Stefan Gheorghe.

Veđi să nu te c iegi ?

Nici fiul te  ? nu face tu se te  ndoiesci ?

Dómna, (tremur nd.)

Copilul me  ? o dómne ! ce-ai  dis ! dar este-o glumă ?

Nu am g ndit ac sta... Oh ! de ce sunt e  mumă !

Nu este cu putin a aici în lume jos

Să fie nimeni liber !... Jo Domn mărinimos !

Tu nu vei face-ac sta. E  n'am avut dreptate

Să te blestem pe tine, ai dară bunătate

S  ui i ori ce-a mea gură a  dis, a cuv ntat.

Nu muma, ci femeia, femeia te-a-n fruntat.

Domnul.

F  dar se p r  cea ta de grijă ce umbresce

Seninul frun ii tele, ca florea ce  imbesce

La s re c nd o ploie pe vale a trecut.

 i  i  dechide sinul la v ntul cel plăcut !

Dómna.

Ucidem  pe mine, nu pe copilul me .

Ac sta  ste, D mne, tot ce poci  s   i da  e .

Ce p te face-un suflet în cruda- i tyranie

Loviri de răutate ; dar nu de mi elie.

Lovesce mă pe mine : el ce re  a făcut

Să móră, căci o mumă virtósă-a fi avut,

E vinovat copilul ?  i trebuie se piară ?

Ca se-aibă drept la via a aici în ast   er 

Un fi  de curtesan  a fi el trebuia ?

Nu roa guri  mele, ci s ngele me  bea !

Dómna.

Ve i-e  sunt ne schimbată, nimic nu mă-în clin .

Revarsă al me  s nge  i setea ta alin ,

Intră Heveșescu.

Iordache vel Visterul Cantacozin cu nume
Prins s'a adus aice !

Domnul.

Armașe, îți voi spune
A mea ne mulțumire, ți am scris ne încetat
Ca să omori toți prinșii și n'u m'ai ascultat

Dómnă (la oparte.)

Ce-aud ?

Stefan Gheorghe.

Îi vei ucide pe cei doi frați în dată !

Heveșescu.

Dar pe copil !

Stefan Gheorghe.

Purcede ! porunca nu e dată ?
Pe doi frați să ucișă ! în urmă pe Stefan
Cel mic, copilul Dómnă ! ce vreți, eu sunt tyran !

Heveșescu.

Am aușit, stăpane ! (la oparte.)

Acum la Dómnă mumă

Voi merge, îi voi spune se vie, ea e bună,
Să scape pe copilul ce e nevinovat,
De șarpele ce-l mușcă, va fi mare păcat
Să piardă a lui viață !

Dómnă.

Copilul meu la mórte !

Domnul.

Un egoism sêlbatec la reu o să te pórte.
Ah ! tu voiesci a ȑice când vei înbătranî
Că-n patul teu pe nimenî tu n'ai vrut a primî.
De cât p'acela care călugăriî își dară,
Dar cine o să créđă ?

Dómna.

O neferice țără!

Eū nu mă tem de lume de nime ce-ar vorbi.
Desprețuiesc ce-ar ȃice, ce-ar crede, ce-ar gîndi
O lume ametiță de patimi și trădare;
Mă tem d'un mare jude : mă tem d'a mea muștrare :
Muștrarea este dréptă ; iar lumea ce tu ȃici,
O turmă ce robia a degradat aici.

Stefan Gheorghe, către Heveșescu.

Mergi se-î ucigă-n dată, și v'om vedea muștrarea
Ce are să cástige, o lume ! întîmplarea
E muma ta!

Dómna.

Stăi încă!!!

(cade în genuchii în ainea Domnului.)

Cu lacrimi de foc

Se-te înduri de mine, de ei, acum te rog.
El e copil, eū numa, pe mine să lovesci!
Sciî tu ce este-o mumă ? nu ! mumă tu nu esci !
Și nu poți înțelegere ! E Dumneȃeu o mumă,
Mai mult ca el, ce face tot lucrul și-l farămă,
Prin mórte ; dar o mumă pe fiî seî nu vrea
Seî vaȃă morți, nici umbra de grijă să nu stea
Pe fruntea lor ; dar limba nu pôte-avea cuvinte
Se spuie ce-î o mumă și cât o mumă simte.

Domnul.

Cu rugăciuni și lacrimi nu scapi copilul teū.

(un Seimen vine și arată doă capele a le nepoților lui Vasiie vodă tăiate.)

Dómna.

Ah ! Dómne ! Ce vedere ! acésta mărturesce
Că mă iubesci ! vai ! omul pe Dumneȃeu lovesce
In om ! și cerul încă nu cade pe pămînt,
Și din acéstă-lume nu face un mormînt !

Domnul (făcând semn să fugă cu capetele.)
 Vă duceți de aici! unelte de urgie!
 (către Dómnă.)

Voi faceți dar tyranii!...

Dómnă.

Durere și mânia!

Ce ceri tu de la mine? O sôrtă crudă, rea!

Domnul.

Ce cer ești de la tine? Tu știi! să fii a mea!
 Căci am jurat acésta, și ca se se-n plină
 Sub sabie voiți trece ființa omenescă!

Dómnă, (rógă la oparte)

O Dómnă, întăresce o mână ce-a slăbit!
 Simț inima atinsă; virtutea a pălit.
 Simțirea mea de mână se-nalță, și respinge
 Simțirea de virtute! puterea mea se stinge.
 Trimite mie mórtea!

(un Seimen la ușă.)

Putem ca să lovim?

Domnul (către Dómnă.)

Înainte-ă noaptea, vorbesce, să sfârșim!
 Ai se alegi din două o noapte de tăcere,
 Să plângi lângă-un cadaver; o noapte de durere.
 De lacrimi, de suspine, sau noapte de-n cântări,
 D'amor, ceresci armonii, streine desfătări?
 Vorbesce! nălță pléopa cenată ce se-n clină
 Și fă să se reverse și viață și lumină
 În astă noapte-adîncă! vin, fămă fericit!
 Tu ce ești fericirea!...

Dómnă.

O Dómnă! ce-am simțit?

Puterea mea se-n tórce. o nobilă mărire
 Încinge al meu suflet, înalță-a mea gîndire!
 Îți mulțumesc, o Dómnă, că nu m'ai părăsit.

Ce este omul óre p'acest pămînt ursit!
 Se móră pentru țéră, și pentru omenire!
 Și pentru o credință ce-are-a sa mărire!
 Să móra pentru cinste! ei bine, va muri!
 Copilul meu, se n'aibă a se roși-n tr'o ți
 Că e dator el viața la o prostituare
 A mumiî lui! să móră să n'aibă rușinare!
 Și-acuma, mă ascultă, tu, o tyran mărșav!
 Ce sub domnésca mantă ai inimă de sclav.
 Urcat printr'o trădare pe tron, a ta domnire
 Va fi un șir de crime, trădări și înjosire.
 Veî cărmui Moldova cu șerbî și cu tyranî.
 Nu veî culege lauri în lupte mari, ci banî.
 Din ómenî plinî de vițiî unelte veî alege
 Din pradă și serbie veî face-o tristă lege.
 Veî face să roșéscă Romănu-a fi Român
 Și pe strein veî face pe țéra ta stăpăn.
 Veî sprijini tēlhariî fiind din céta ta,
 Și veî lovi virtutea ce nu se va 'n china?
 Veî crede că robia e o ne-atărnare.
 Tirírea demnitate, căderea ridicare.
 Nu veî avea rușine d'a face orî ce réu.
 Veî înfrunta onórea în om și Dúmneđeú.
 Și îmbătat de sänge, d'orbire, și de tron,
 Veî fi la robî, rob însuți și te veî crede Domn!

Stefan Gheorghe, (căt-re Seimenî.)

Indată se-î ucigă!

Intră Dómna mumă.)

Dómna.

Șarpóica încă vine!

Decî nu mai e scăpare, tot s'a făcut de mine!
 Ea vine să sfașie cu gherele-al meu sín.
 Și-n sängele meu apoi să verse-al ei venin.

Dómnă mumă.

O laud pe atâta pe cât pe tine eă,
 Prin fapta ta te aflu nedemn de fiă al meă.
 Îți voiă erta chiar crime, oră care ele fie;
 Nu voiă erta, Stefane să faci o mișelie!
 Să cađă pentru-o muiere, tu ce escă un voinic
 Și se omoră pe ómenă? tu escă un suflet mic!
 Ce fapte sunt acestea? începi a ta domnie
 Cu mișelii? sfărșitul ce are ca să fie?
 O Dómnă! nu faci bine, uiți tu că escă un Domn?

Stefan Gheorghe.

Dar tu o mumă crudă, uiți tu că sunt un om?
 Că o 'nfruntare mie îmi cere resbunare?
 Că-am inimă, am sânge ..

Dómnă mumă.

Dar nu sciă să fi mare.

Stefane, înțelege ce eă voiă ca se ți đic:
 Acéstă resbunare nu este de voinic!
 Resbuna nu se iartă aceluă ce e tare.
 Acela ce învinge tot uită dacă-ă mare.
 Un Domn ce se resbună pe sine într'un om,
 Când el este puteric, nu merită-a fi Domn.
 Dar viața să le cruțe, îți cere acéstă ție
 O mumă ce voiesce să móră cu mândrie.
 Am dreptul de a cere de la copilul meă
 Să scie a fi mare.

Stefan Gheorghe, (puind mână la ochi.)

Nu pociă se te-ascult eă.

Un Domn ce poruncesce și se desđice-n urmă,
 Își vede-a sa putere ce că un vis se curmă.
 Nu-l mai ascultă nimenă aici. să móră dar!

Dómnă mumă.

Și tu primesce-acuma blestemul meă amar!
 Fiă blestemat! cenușă se te prefaci îndată!

*

Stefan Gheorghe (ascunzînd capul în mîni și cădînd în genuchi.)

O mumă, tu mă blestemî! domnie blestemată
Perî! piară a mea viață! o mumă ce ai făcut!

(căt-re Seimeni.)

Se nu omóre fiul!

(căt-re Dómn-a mumă.)

O mama, m'ai perdut!

Un fiú ce îl blestemă părinții, nu mai póte
Pe tron ca să mai șadă, decî sunt perdute tóte.

Dómn-a mumă.

O sciú-și te desblestem, te bine cuvînted.
Și recunosc în tine pe fiul meú. te cred.

(Domnul se ridică.)

Intră un curier muntean.

Curierul.

Viú repede cu carte din țera muntenească
Trimis prin stăruirea și voia cea Domnăscă.
Mathei e mort, în locuí s'a pus Cantacuzin.

Stefan Gheorghe, (luînd cartea.)

Ce dîci? nu minți tu óre? și care? Constantin?

Ușurelul.

El însuși.

Domnul (cetînd.)

Dómn-e, frate, îmi faci îndatorire

Să lași a se întórce doî verî ce-n asuprire,
I ai hotărît la mórte, și care-î ții închiși.
Dar daca nu vei face acésta cu cei diși,
Să te gătesci de luptă! Eú însă tot voiú dîce
Că pacea nu se cade acum ca să se strice,
Ci prin unirea nóstră, mai mult să ne-n tărîm.
Ca viitorul țerii d'acum, să pregătîm!
Căci mulți vrăjmași puterici Româniî au în lume.

Stefan Gheorghe (căt-re ușurelul, dupe ce se gîndi.)

Cât timp făcuși în cale? și care-î al teú nume?

Uşurelul.

O di şi o nópte numaî, şi sunt din Bolintin.

Stefan Gheorghe.

Cu rangul de postelnic şi noi te dăruim,

Şi nume: Uşurelul !

Cei din ainte, Heveşescu.

Stefan Gheorghe către Heveşescu.

Pe toţi ce sunt în fără

Să mi'i aduci aice ! nu voi eu ca să piară.

(Heveşescu ese.)

Toma Vornicu ; Iordache Visterul Cantacuzinî.

Stefan Gheorghe.

Boeri! al ţerii vóstre nou Domn, al nostru frate,

Ne cere noă astădi a nóstră bunătate.

Voiu dar se-i dau dovedă cât voiu să fiu unit

Cu dînsul, spre scăparea poporului iubit.

Plecaţi în acea ţeră! uitaţi şi voi ca mine

O cértă ce nu este spre al ţerii nóstre bine.

Iţi mulţumesc, o mamă! şi tu o Dómna mea!

Ce 'n nóptea vieţii mele păruşi ca dulce stea !

Dimbesce printre lacrimi ca dulcea diminéti

Ce scutura cosiţa de velul ei de cétă !

Te-arată sub cununa acelor dulci lumini

Ce varsă bucurie când trec unabroşi chinî.

Esci liberă acuma.

Heveşescu, la oparte.

O stränge drag de mănă.

Aşa dar resbunarea nu cade : se amănă.

F I N E.

PUBLICATIE.

Ântăiul an al publicațiunei litterare a expirat; în acest an expirat a părut 1-iu o poemă în patru cânturi: *Conrad*, două broșuri pentru patru luni. 2-lea *Mihai Vitețul, condamnat la moarte*, dramă, o broșură pentru două luni. 3-lea *Stefan cel Berbant*, drama, pentru două luni. 4-lea *Lăpușnénu și Dupe bătălia de la Călugăreni*, două drame o broșură pentru două luni. *Stefan Gheorghe*, dramă istorică, pentru două luni, o broșură, cu această dramă s'a încheiat anul, ântăiū.

Pe anul al doilea va începe *Traianida*. Epopeie națională precum și șase drame din hystoria Romănilor. Resbelul lui Traian în Dacia, colonisarea Daciī cu Romani este cea mai mare, cea mai glorioasă Epocă a nasterii națiunii Române; originea Romănilor, latinitatea lor, acea latinitate care iaū păstrat până astăzi, care îi păstrează încă, acea mare origină ce ne-a creat sympathiī și drepturi la națiunile latine și care în aniī din urmă le-aū făcut se verse comorile și sângele lor pentru libertățile patrii nôstre; care ne va sprijini și mări în viitor de ne v'om face demni; acele resboie mari a le Romanilor în Dacia, acea dovedire a originii Romănilor este mărită în această Epopee. Daca autorele acestiī întreprinderi cutedătoare nu va fi reeșit cu deplinătate, în întreprinderea sa în ceia ce privesce geniul, care nu se pôte căpăta fără voința cerului, cel puțin s'a atins córdă cea mare a vieții naționale și a introdus în poesia Română o noă formă de poesie culésă chiar în propria natură a poesiī Române și care în nici o altă limbă nu esistă.

Dramele historice vor fi șase, în prosă și în versuri.

Pentru Traianida și cele șase drame, abonamentul este de trei galbeni.

Nu va apărea până nu se va face un număr suficiente de abonați, spre a se putea acoperi cheltuielile tiparului.

1. Mărirea și mórtea lui Mihaï. 2. Brancoveni și Cantacozinii două drame, partea I și II. 3. Mihnea care își taie boeri. 4. Despot Vodă ereticul său Domnul strein. 5. Postelnicul Constantin Cantacozino. 6. Mathei Basarab.

Cei ce se vor abona la Traianidă și la șase drame istorice, vor primi gratis *Les Brises d'orient*, poeziile lyrice ale D. D. Bolintinénu traduse și publicate în versuri franceze la Paris, un volum mare, de mare lux, cu o prefață de D. Philarete Chasles profesor la Colegiul Franci.

Publicăm această listă pentru historia stării litterale astăzi la noi. se va vedea numărul celor ce se ocupă de litteratura Română, și din care clase sunt.

Abonații care au făcut onoare angajamentului lor plătind prețul abonamentului.

Esem.		Esem.	
100	La așezăminte publice.	158	1 D. Al. Vericénu
105	5 D. Plaino	159	1 „ A. Slătinénu
110	5 „ Miculescu	160	1 „ Gh. Stănulescu
112	2 „ General Maghero	161	1 „ N. Ion Roată,
126	14 „ Prin D. Teodorini	162	1 „ Al. Andonescu
127	1 „ Petre Moldovénu	163	1 „ M. I. Constantinescu
128	1 „ Iacov Vera	164	1 „ Preotul Mirodot
129	1 „ D. Vera	165	1 „ Negrescu
131	2 „ Mih. Cogălnicénu	166	1 „ N. Voinov
132	1 „ Marin Serghiescu	167	1 „ Lupascu Neron
133	2 „ D. G. Pipi	168	„ D. Tacu
134	1 „ D. Ión Murgășanu	169	„ G. Apostolénu
135	1 „ S. R. Petralis	170	„ Vasile Boerescu, fostul ministru
136	1 „ Th. Geavidi	171	„ N. Păclénu
136	1 „ Gh. Baldovin	172	„ Vladimir Ghica
137	1 „ C. Perieténu	173	„ D. Pascal, doctor în legi
138	1 „ Négu Sakin	174	„ Mih. Basarabescu
139	2 „ Marinake Daniilescu	175	„ N. Hristescu
140	1 „ G. Gherman	176	„ N. Bistrițénu
141	1 „ Maior Stefanopolu	177	„ D. C. Lupescu
142	1 „ D. Dimonisiu	178	1 „ D. N. Popescu
143	1 „ G. Metaxa	179	1 „ D. Moșoiu
144	1 „ D. C. Racovicénu	180	1 „ D. G. Făncescu
145	1 „ D. A. Milu	181	1 „ Pre sântia sa mitropoli- tul Moldovei
146	1 „ D. G. Platon	182	1 „ C. M. Baptici
147	1 „ M. Băscovénu	183	1 „ S. Mandrea
148	1 „ Mih. Grădisténu	184	1 „ S. S. Calinie archidiacon.
149	1 „ A. Romalo	186 (2)	„ S. S. Episcopul de Argeș
150	1 „ Cireșanu	187	„ D. Th. Socolescu
151	1 „ Antoniu Bahlea	188	„ Dragomir rectorele se- minarului
152	1 „ M. Zăgănescu	189	„ Protopopul Crinescu
153	1 „ Ioniță Slotescu	190 (1)	„ D. Ión Ionescu (Slatina)
154	1 „ P. Macovei	191 (1)	„ D. M. Niculescu
155	1 „ G. Gănescu		
156	1 „ N. G. Stătinénu		
157	1 „ Petre Popescu		

Esam.		Esam.	
192	D. M. I. Botea	231	„ Antonescu inginer
193	„ D. M. Zamfirescu	232	„ Tetorian
194 (1)	„ D. Em. Ducovici	233	„ Maniū advocat
195	„ D. Traș	234	Dómna Nenovici
196	„ D. Găleşescu	235	Prea S. S. arh. Ieronim Vi- carul mitropolit
197	„ D. N. Polizu	236	D. Miltiad Costescu
198	„ D. G. Gavrilescu	237	Dómna Elena Constantiuescu din Ruși de vede
199 1	„ D. Exarhul doctorul	238	D. Th. Ghica dela Netofi
200	„ C. Rusescu	239	„ Ch. Naum dela Urbésca
201	General I. Florescu	240	„ N. Stambulescu
202	„ Ion Gheorghe Florescu, fostu vice președ. la consil. de Stat	241	„ V. Gheorghescu
203	„ D. Gr. Filitis	242	„ Gr. Dimitrescu
204	„ D. P. Poenaru	243	„ I. N. Grigorescu profe- sore dela Peatra
205	„ D. Cariagdi	244	„ Dim. Sóre
206	„ D. General Herescu	245	„ I. C. Măcărescu
207	„ D. Ghiculescu, avocat	246	„ C. Andreescu
208	D-na Ecatherina Balș	247	„ M. Halunga
209	D. D. Gherman Menelas, Ro- mân Macedon	248	„ D. Dafinescu
210	„ D. Ion Marghiloman	249	„ Colonel Searlat Crețulescu
211	„ Arh. Averkie român Ma- cedon	250	„ Leonida Savapolu de la Câmpina
212	„ Principele Grighore Mih. Sturdza	251	„ Mih. Păclénu de la Foxani
213	„ D. Servano	252	„ Pan. Vasiliū
214	„ N. Ion Petrovici	253	„ Ion Marinescu avocat
215	„ Gh. Misirlu	254	„ Iuliū Calcagno
216	„ D. Gheorgescu	255	„ Gh. Leonte
217	„ Alexie Nicolici	256	„ Vasile Giurgea
218	„ D. Hristodor	257	„ C. Polizu
219	„ C. Bozianu doctorul în drept fost ministru	258	„ G. Mironescu
220	„ S. Tocilescu	259	„ Th. Duca
221	„ Istrate Negulescu	260	„ C. Dimitrescu
222	„ G. Vlădăianu	261	„ Naum Mărculescu
223	„ M. I. Gheergescu	262	„ P. Bastorescu
224	„ C. Giurgulescu	263	„ Cont. Iosif Isvoranu
225	„ I. Cariagdi	264	„ Metodie hieromonahul
226	„ Maior Ion Valinescu	265	„ Stefan Ierodiconul
227	„ Toma Negulescu	266	„ Chesarie Ierodiconul
228	„ Ion Pandele din Pitesci	267	Protosinghelul Ilarian Mun- tenescu
229	„ A. Moroiu	278 11	D. Ion Rătescu de la Pitesci
230	„ Ion Rimnicénu	279	Părintele Unufrie Sinaitul
		280	D. Otnescu

120. Abonații care nu au plătit încă și al căror nume se va publica în viitoarele broșuri. exemplare vândute și dăruite. 50. peste tot : 450. exemplare.

În față cu pretențiunile ce vedem despre naționalitatea Română, a cărei adevărată expresiune este limba și literatură, în față cu acțiunea națională ce se exprimă, cu pretențiunile naționale ce se murmură, cu vanitatea reală sau mincinoasă de naționalitate cu care se face atâta paradă când vedem nepăsarea despre litterile Romane, nu avem dreptul a dice că naționalitatea noastră nu există, și nu este numită de cât atunci când poate a se lua ca mijloc care conduce numai societățile ce locuiesc porturile și care n'au naționalitate, n'au limbă, n'au literatură, și nu sunt de cât catolici sau orthodoxe? care n'au de cât sentimentul comerțului, religiunii și al familiei și care rid și rădică umerii când aud de naționalitate, de limbă, de literatură! De câți-va ani litterele Române s'au ucis cu totul. Pe la 1848 avură o desvoltare repede. Mai la urmă începu căderea lor. Căderea nu este în autorii Români. Ei se înmulțiră, se perfecționară Români neîncetat; cititorii periră cu totul. Căderea nu era în littere, ci în cititori; sentimentul național cădea neîncetat; cade neîncetat; nu se mai citește de cât jurnale politice, când ele atacă persoanele, cu injurii ne usitate în societăți civilisate; nu fac nici ele efect când se mărginesc a vorbi de principii mari, cestiuni instructive, nu le înțelege mulți.

Eumenidele s'au vândut dice mii exemplare în 1867. Nemesis șase mii de exemplare. Satyra singură este încă citită. La Roma în decadentă nu se mai citeau autorii; nu se mai citea de cât satirile lui Juvenal: Satiriconul lui Petrone; căderea litteraturei este un semu da decadentă națională. În 1862 viața lui Mihai, lui Stefan, lui Mircea, se vindeau până la trei mii exemplare fie care. Cea mai serioasă operă astăzi nu ar putea se aibă mai mult de cincizeci cititori. Librarii

din amândoa principatele, toți împreună nu vënd mai mult de 25 de esemplare dintr'o carte de litteratură romănescă, nu vënd mai multe din limbă streine, de litteratură, nu se mai citește în țără în nici o limbă. S'a ȑis că nu sunt cititori. căci nu sunt autori Romăni bun; dar francesii care au autori, sunt ore citiți în limba lor aici? nu creȑem că litteratura francesă se fie bănuită că n'are autori bun.

Dintre toți autorii scrierile sub semnatului sunt mai respindite și acēsta nu pentru că numele seȑ indică un merit mai mult, de cāt al altora; dar pentru că are fericirea se numere mulți amici. Amicii ne citesc cărțile pentru amicie!

Nu suntem dar departe de timpii când omenii de littere, de arte. de sciințe erau priviți ca *dascăli*, ființe netrebuitoare pe care numai prin complesință, nu îi treceau încă în catagoria bufonilor și bufeneriilor făcute spre a amusa pe boerul patron la ușa căruia se hrăneau acele turme desprețuite.

Cāt e de frumos când veȑi la greci, la unguri, la Poloni, la Sērbii, apărând opere în limbele lor sau în littere, sau în sciințe, sau în arte, de ore care merit, și cum societatea întrēgă ia parte la productul naȑional ca la un lucru al ei; cum înconjură de onōre, acele lucrări și cum este mândră de ele chiar atunci când nu ar fi nisce capo d'opere de mare însemnătate, și cāt de trist este la noi unde tot ce se produce începând de la politică până la cea din urmă artă, cāt este desprețuit, înlăturat, și cāt societatea pare nepăsătoare și streină la ori ce lucrare de care ea ar cātă se fie mândră! cum societatea a îmbătrănit înainte de a fi fost jună!

S'a desbătut mult în cercul omenilor îteliginți care se fie la unele naȑiuni causa ne îngrijirii litterelor și artelor frumoșe. Cei mai mulți cred că politica a făcut se tacă totul, că lumea s'a făcut democratică, arte și littere fiind desvoltate atnci și acolo când și unde omul sdrobotit de tyranie, nu avea libertatea a se esprima, de cāt sub forme streine,

politicii. antichitatea a fost democratică, liberă aşi exprima cugetările, şi cu toate acestea litterele şi artele au fost în splendorea lor, astfel nu este despotismul cauza înfloririi litterelor şi artelor, nici democraţia cauza căderii lor, dar democraţia modernă la noi este grosolană, despotismul ei însuşi ne civilisat, nu a produs această dezvoltare, precum vedem sub despotismul Asiatic.

Politica n'a putut uide litterele. Politica a născut din litteratură, trăiesce încă în trinsa. limba este cea din tăiu condiţiune a naţionalităţii; fără limbă, nu este naţionalitate, fără litteratură, nu este civilisaţiune, nu este inteligenţă, nu este politică. Lucrările spiritului omenesc au înriurit asupra actelor geniului omenesc, asupra politicii statelor. litteratorii sunt la o naţiune, ceea ce dicea Lucreţiu, alergătorii care treceau din mână în mână făclia vieţii omenesci. acolo unde nimeni nu trece făclia vieţii, nu este viaţă.

Revoluţiunea cea mare a Franciei care a dat lumii libertatea, este născută din scrierile autorilor celor dinainte.

Litteratura, în vechime, era hymnul omului prin care vorbea cu Dumnezeu, era gemetul poporului apăsător, era cântecul de rebel şi triumful ce Serba fala naţiunii şi heroilor, cântecul prophetic ce spunea poporului drepturile şi datoriile sale, ursitele lui şi a le omului, ce însufla curajul, speranţa, entuziasmul; ea a transformat datinile barbare, ea a luminat popoarele, a consiliat despoţii pe calea adevărului şi a dreptăţii; ea a creat caracterele; litteratura a adus christianismul; ea s'a despărţit mai târziu de toate înriurile care căduseră asupra-î: De trei secole în Europa, datine, legi, guverne, ştiinţe, interese, litteratura tot le-a schimbat. Ea a arătat omului ţinta umanităţii şi l'a desrobit de prejudecăţile lui; ea a redus guvernele la credinţa că naţiunile nu sunt proprietatea lor. Civilisaţia modernă este fiica litteraturei, toate acestea le-a făcut litteratura în Europa, la noi încă a făcut; avem ceva ce nu aveam înainte de 1848. Cel puţin principii

de libertate în legi. De când litteratura s'a respins, libertățile au ajuns numai un nume. la noi nu a făcut încă nimic, căci nu iam întins mâna, și până atunci nu v'om fi nimic, nu v'om avea nimic ca națiune, nici chiar ca societate poliglota, civilisată perotă, comercială.

După Veda pentru
persoane care au căsătorit
unul din părinți cu
D. Balintescu pentru
tara României

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a short note, located at the top of the page. The ink is dark and the handwriting is somewhat stylized and difficult to decipher.

